T.C.

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ

ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ KULLANIM REHBERİ

Eğitim-Öğretim, Araştırma ve İdari Süreçler için
Üniversite Geneli Çerçeve

Sürüm 3.0 | Senatoya Sunulacak Nihai Metin | 27 Ekim 2026

İçindekiler

Yönetici Özeti

1. Amaç, Kapsam ve Dayanak

2. Tanımlar

3. Temel İlkeler

4. **Risk Temelli Çerçeve ve Yüksek Etkili Kurumsal Kullanımlar**

5. Derslerde Yapay Zekâ Kullanım Seviyeleri

6. Beyan Yükümlülüğü

7. Öğrenciler için Rehber

8. Öğretim Elemanları için Rehber

9. İdari Personel için Rehber

10. Araştırma ve Yayın Süreçlerinde Üretken Yapay Zekâ

11. Kişisel Veri, Bilgi Güvenliği ve Yasaklı Kullanımlar

12. Akademik Dürüstlük ve Etik İhlaller

13. Eğitim, Farkındalık ve Kapasite Geliştirme

14. Mezun Yetkinlikleri ve Program Çıktıları

15. Kalite Güvencesi ve İzleme

16. Yönetişim, Sorumluluk Dağılımı ve Yürürlük

EK A. Öğrenci Üretken Yapay Zekâ Kullanım Beyan Formu

EK B. Ders Bilgi Formu Yapay Zekâ Seviyesi Beyan Metinleri

EK C. Seviye Eşleme Tablosu ve Birim Uygulama Örnekleri

EK D. Kaynaklar ve İlgili Mevzuat

Yönetici Özeti

Üretken yapay zekâ (ÜYZ), yükseköğretimin eğitim, araştırma ve yönetim süreçlerini hızla dönüştürmektedir. Bu dönüşüm karşısında iki uç yaklaşım da işlevsizdir: kısıtlamasız bir serbestlik öğrenmeyi ve akademik bütünlüğü aşındırır; toptan bir yasak ise uygulanamaz olduğu gibi, kullanımı görünmez kılarak yönetilmesi güç sonuçlar doğurur.

Yozgat Bozok Üniversitesinin bu rehberde ortaya koyduğu duruş, üçüncü yoldur: yapay zekâyı yasaklamak değil, sorumlu kullanımını tanımlamak. Rehber bunu dört ayak üzerine kurar:

1. Risk temelli ayrım. Bir sunum taslağı hazırlamakla bir öğrencinin notunu belirlemek aynı risk düzeyinde değildir. Düşük etkili kullanımlar genel ilkelere, yüksek riskli kullanımlar ek koşullara ve insan onayına tabidir.
2. Ders bazlı seviye sistemi. Her ders için altı kullanım seviyesinden biri belirlenir ve Ders Bilgi Formu ile izlencede ilan edilir. Öğrenci, dönem başında hangi sınırlar içinde çalışacağını bilir; belirsizlik ihlalin en yaygın nedenidir.
3. Şeffaflık ve beyan. Belirlenen eşiği aşan her kullanım beyan edilir. Beyan, cezalandırılan değil beklenen davranıştır; gizlenen kullanım ise akademik usulsüzlüktür.
4. İnsan gözetimi ve itiraz hakkı. Kabul, notlandırma, mezuniyet, burs, disiplin ve öğrenci risk müdahalelerinde hiçbir yapay zekâ sistemi tek başına karar veremez; nihai yetki gerekçesi belgelenmiş biçimde bir insana aittir ve itiraz hakkı saklıdır.

Rehber; öğrenciler, öğretim elemanları ve idari personel için ayrı ayrı uygulama çerçeveleri sunar, araştırma ve yayın süreçlerini üç kademeli risk modeliyle ele alır, veri güvenliği ve KVKK yükümlülüklerini somutlaştırır ve kalite güvence döngüsüne bağlanan izleme göstergeleri tanımlar.

> **Rehberin statüsü**
>
> Bu rehber yaşayan bir belgedir. Her akademik yıl sonunda Yapay Zekâ Koordinatörlüğü tarafından gözden geçirilir; teknolojik gelişmeler ile ulusal ve uluslararası düzenlemeler doğrultusunda güncellenir. Güncel sürüm Koordinatörlük tarafından duyurulur ve Üniversitenin resmî internet sayfasında yayımlanır.

1. Amaç, Kapsam ve Dayanak

1.1 Amaç

Bu rehberin amacı; Yozgat Bozok Üniversitesinde üretken yapay zekâ araçlarının eğitim-öğretim, ölçme-değerlendirme, araştırma, yayın, toplumsal katkı ve idari süreçlerde etik, güvenli, hukuka uygun, şeffaf ve insan gözetiminde kullanılmasına ilişkin ortak ilke ve uygulama esaslarını belirlemektir.

Rehber, kısıtlayıcı bir yasak listesi olarak değil, "bu derste, bu görevde, bu araştırmada yapay zekâdan ne öğrenmeye çalışıyoruz?" sorusunu yanıtlayan bir pedagojik çerçeve olarak tasarlanmıştır.

1.2 Kapsam

Bu rehber aşağıdaki kişi ve süreçleri kapsar:

- Üniversitenin tüm ön lisans, lisans ve lisansüstü öğrencileri ile bütün eğitim-öğretim faaliyetleri.
- Öğretim üyeleri ve diğer öğretim elemanlarının ders, danışmanlık, ölçme-değerlendirme, araştırma ve yayın faaliyetleri.
- İdari personelin görev alanına giren yazışma, raporlama, veri analizi ve hizmet sunum süreçleri.
- Üniversite adına yürütülen proje, protokol ve dış paydaş iş birlikleri.
- Üniversitenin tedarik ettiği, geliştirdiği veya kullanıma açtığı kurumsal yapay zekâ sistemleri.

Rehber, mevzuatla diğer birim, kurul ve komisyonlara verilmiş görev ve yetkileri ortadan kaldırmaz.

Sağlık birimlerinde klinik amaçlarla yapay zekâ kullanımı, Yapay Zekâ Koordinatörlüğü Yönergesinin ilgili hükümleri ile Sağlık Hizmetlerinde Yapay Zekâ Kullanım Rehberine tabidir. Bu rehberin genel ilkeleri sağlık birimleri için de geçerli olmakla birlikte, klinik süreçlerde anılan özel düzenlemeler önceliklidir.

1.3 Dayanak

Rehberin hazırlanmasında aşağıdaki ulusal ve uluslararası kaynaklar esas alınmıştır. Kaynakların hukuki niteliği birbirinden farklıdır: kanun ve ikincil mevzuat bağlayıcı norm; YÖK, TÜBİTAK, KVKK Kurumu, UNESCO, WHO, Avrupa Komisyonu ve benzeri kuruluşların rehberleri ise kendi hukuki bağlamları içinde etik, yönetişim ve iyi uygulama referanslarıdır. Avrupa Birliği Yapay Zekâ Tüzüğü (AI Act), Türkiye bakımından genel ve doğrudan uygulanabilir bir iç hukuk normu olarak değil; AB bağlantılı faaliyetler ile risk yönetimi ve iyi yönetişim bakımından karşılaştırmalı düzenleyici çerçeve olarak dikkate alınır.

Ulusal düzenlemeler

Kaynak	İlgili olduğu konu
Türkiye Yapay Zekâ Eylem Planı (2026-2030); 18/8/2026 tarihli ve 33344 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2026/9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi	"Fark Et, İstifade Et, Üret, Yönet" eksenleri; insan odaklılık, güvenilirlik, etik sorumluluk, dijital egemenlik, sürdürülebilir kalkınma ilkeleri
Yükseköğretim Kurulunun Mayıs 2024'te yayımladığı Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Faaliyetlerinde Üretken Yapay Zekâ Kullanımına Dair Etik Rehber	Yükseköğretimde ÜYZ kullanım ilkeleri, beyan zorunluluğu, yazarlık
TÜBİTAK, Destek Süreçlerinde Üretken Yapay Zekânın (ÜYZ) Sorumlu ve Güvenilir Kullanımı Rehberi (Ekim 2025)	Proje başvuru ve değerlendirme süreçlerinde ÜYZ, gizlilik, hakem kısıtları
TÜBİTAK, Yapay Zekâ Politikası (Mart 2026)	Kurumsal yapay zekâ yönetişimi, veri yönetişimi, güvenlik ve insan odaklılık ilkeleri
6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu	Kişisel veri işleme, aydınlatma, veri güvenliği

Kaynak	İlgili olduğu konu
5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu	Telif, eser sahipliği, türev içerik
2019/12 sayılı Bilgi ve İletişim Güvenliği Tedbirleri Genelgesi (RG: 6/7/2019, S. 30823) ve Bilgi ve İletişim Güvenliği Rehberi	Kurumsal veri sınıflandırma, dış hizmet kullanımı
2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ve ilgili disiplin mevzuatı; Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi	İhlal ve disiplin süreçleri
Yozgat Bozok Üniversitesi Yapay Zekâ Koordinatörlüğü Yönergesi	Yönetişim, rehberin yürürlüğü ve güncellenmesi
Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Üretken Yapay Zekâ ve Kişisel Verilerin Korunması Rehberi (15 Soruda)	ÜYZ yaşam döngüsünde kişisel veri işleme, şeffaflık, veri minimizasyonu, veri sorumluluğu ve mahremiyet

Uluslararası çerçeveler

Kaynak	Rehbere katkısı
AB Yapay Zekâ Yasası (Regulation (EU) 2024/1689)	Risk temelli sınıflandırma; eğitimde yüksek riskli kullanımların tanımı
UNESCO, Yapay Zekâ Etiğine İlişkin Tavsiye Kararı — Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence (2021)	İnsan merkezli yaklaşım, dijital eşitsizlik, kültürel çeşitlilik, insan gözetimi
UNESCO, Eğitim ve Araştırmada Üretken Yapay Zekâ Rehberi — Guidance for Generative AI in Education and Research (2023)	Eğitim ve araştırmada ÜYZ kullanımı, yaş sınırı, öğretmen ve araştırmacı rolü
Avrupa Komisyonu, Living Guidelines on the Responsible Use of Generative AI in Research, üçüncü sürüm (Mayıs 2026)	Araştırma bütünlüğü, hakem değerlendirme kısıtları
Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Ethics and Governance of Artificial Intelligence for Health (2021) ve Guidance on Large Multi-Modal Models (2024)	Sağlıkta insan gözetimi; yanlış/eksik çıktı, otomasyon yanlılığı, eşitsizlik, mahremiyet ve siber güvenlik riskleri
WHO, Artificial intelligence-related health research: ethics review and oversight (2026)	YZ ilişkili sağlık araştırmalarında etik kurul incelemesi, gözetim, adalet ve veri yönetişimi

1.4 Rehberin statüsü, birim rehberleriyle ilişkisi ve güncellenmesi

Bu Rehber, Yozgat Bozok Üniversitesi Senatosunca kabul edilen kurumsal uygulama çerçevesidir. Kanun, yönetmelik, Yükseköğretim Kurulu düzenlemeleri ve diğer üst normlara aykırı yorumlanamaz. Rehber tek başına yeni bir disiplin suçu veya cezası, kişisel veri işleme şartı ya da kişilerin haklarını sınırlayan bağımsız bir yetki oluşturmaz. Disiplin ve yaptırım süreçlerinde somut fiilin ilgili kanuni düzenlemedeki unsurları taşıyıp taşımadığı ayrıca değerlendirilir.

- Birimler, kendi disiplinlerinin özelliklerini yansıtan tamamlayıcı rehberler hazırlayabilir. Bu rehberler bu belgeye aykırı hüküm içeremez, yalnızca somutlaştırabilir ve daha sıkı ölçütler getirebilir.
- Bir konuda birim rehberi ile bu rehber çeliştiğinde bu rehber uygulanır.
- Rehber her akademik yıl sonunda gözden geçirilir. Ara güncellemeler, Koordinatörlük Yönetim Kurulu kararıyla yapılır ve sürüm numarasıyla duyurulur.

- Rehberde hüküm bulunmayan hâllerde ilgili mevzuat hükümleri ile Senato kararları uygulanır; tereddüt hâlinde Koordinatörlükten görüş istenir.

2. Tanımlar

Bu rehberde geçen kavramlar aşağıdaki anlamlarda kullanılır. Ortak bir sözlük, politikanın tutarlı yorumlanması için gereklidir.

2.1 Teknolojiye ilişkin kavramlar

Kavram	Tanım
Yapay zekâ (YZ)	Belirli amaçlar doğrultusunda veriden çıkarım yaparak tahmin, öneri, içerik veya karar üretebilen sistem ve yöntemlerin bütünü.
Üretken yapay zekâ (ÜYZ)	Metin, kod, görüntü, ses, video veya veri üretebilen yapay zekâ sistemleri. Bu rehberde asıl konu ÜYZ'dir.
Büyük dil modeli (LLM)	Çok büyük metin derlemleriyle eğitilmiş, dil üretimi ve anlama yeteneği olan model. ChatGPT, Claude, Gemini gibi araçların temelini oluşturur.
Küçük dil modeli (SLM)	Daha az parametreye sahip, sınırlı donanımda veya kurum içinde çalıştırılabilen dil modeli.
Açık ağırlıklı model	Model parametreleri erişime açık olan, kurum içi sunucularda çalıştırılabilen model. Kurumun kontrolündeki altyapıda çalıştırıldığında kurumsal veri egemenliğini destekler.
Yapay zekâ ajanı	Verilen bir hedefe ulaşmak için çok adımlı işlem yapabilen, araç çağırabilen ve kendi ara kararlarını verebilen ÜYZ uygulaması.
Gömülü yapay zekâ özelliği	Kelime işlemci, sunum, e-posta, arama motoru, kod düzenleyici gibi genel amaçlı yazılımlara yerleştirilmiş ÜYZ işlevleri (metin önerisi, yeniden yazma, özetleme, kod tamamlama vb.). Bu özelliklerin kullanımı da seviye ve beyan kurallarına tabidir (bkz. 6.1).
İstem (prompt)	Kullanıcının yapay zekâ sistemine verdiği yönerge veya soru.
İstem mühendisliği	İstemin yapılandırılmış biçimde tasarlanarak çıktı niteliğinin artırılması.
İnce ayar (fine-tuning)	Önceden eğitilmiş bir modelin, belirli bir göreve veya veri kümesine uyarlanması.
RAG (erişim destekli üretim)	Modelin, yanıt üretirken kurumun kendi belge havuzundan ilgili parçaları getirip kullanması. Kurumsal uygulamalarda halüsinasyon riskini azaltabilir; ancak tümüyle ortadan kaldırmaz.
Halüsinasyon	Modelin gerçekte var olmayan bilgi, kaynak veya referansı ikna edici biçimde üretmesi.
Algoritmik önyargı	Eğitim verisindeki temsil dengesizliğinin, sistematik olarak taraflı çıktılara yol açması.
Deepfake	Bir kişinin görüntü, ses veya videosunun yapay zekâ ile gerçekmiş gibi üretilmesi veya değiştirilmesi.
Sentetik veri	Gerçek veriden türetilmiş ancak gerçek kişilere ait olmayan, yapay olarak üretilmiş veri.

2.2 Süreç ve yönetişim kavramları

Kavram	Tanım
Kullanım seviyesi	Bu rehberin 5. bölümünde tanımlanan, öğretim elemanının önerisi ve bölüm akademik kurulunun kararıyla her ders için belirlenip Ders Bilgi Formunda ilan edilen, Seviye 0 ile Seviye 5 arasındaki altı kademeli çerçeveden biri.
Beyan	Kullanılan aracın, kullanım amacının, kullanıldığı bölümlerin ve kullanıcının özgün katkısının açıkça bildirilmesi.
Beyan eşiği	Altında beyan gerekmeyen, üstünde beyanın zorunlu olduğu kullanım düzeyi (bkz. 6.1).
Yüksek riskli kullanım	Kişiler hakkında hukuki veya akademik sonuç doğuran; kabul, değerlendirme, seviye belirleme ve

Kavram	Tanım
	sınav gözetmenliği türü kullanımlar (bkz. 4.2).
İnsan gözetimi	Yapay zekâ çıktısının, karar yetkisi bulunan bir kişi tarafından değerlendirilip onaylanması; sorumluluğun insanda kalması.
Kurumsal yapay zekâ sistemi	Üniversite tarafından tedarik edilen, geliştirilen veya kurumsal süreçlerde kullanılmak üzere yetkilendirilen yapay zekâ tabanlı yazılım ve hizmetler.
Yetkilendirilmiş yapay zekâ sistemi	Yapay Zekâ Koordinatörlüğünün yayımladığı Yetkilendirilmiş Yapay Zekâ Sistemleri Listesinde yer alan ve listede gösterilen veri sınıfları ile koşullar çerçevesinde kullanılabilen sistem (bkz. 11.6).
Veri minimizasyonu	Amaç için gerekli olan asgari veriyle çalışma ilkesi.
Veri maskeleme / anonimleştirme	Kişiyi tanımlayabilecek unsurların, geri döndürülemeyecek biçimde kaldırılması veya değiştirilmesi.
Denetim izi (audit trail)	Bir kararın hangi veriyle, hangi sistemle ve kim tarafından üretildiğini sonradan izlenebilir kılan kayıt.
PUKÖ döngüsü	Planla-Uygula-Kontrol Et-Önlem Al; kalite güvence sisteminin sürekli iyileştirme döngüsü.

3. Temel İlkeler

Aşağıdaki on ilke, bu rehberin tamamının yorumlanmasında esas alınır. Bir durum rehberde açıkça düzenlenmemişse bu ilkelere başvurulur.

İlke 1 — Şeffaflık ve beyan

Eğitim-öğretim, ölçme-değerlendirme, araştırma ve idari süreçlerde beyan eşiğini aşan her ÜYZ kullanımı beyan edilir. Beyan; kullanılan aracı ve erişilebiliyorsa model veya sürüm bilgisini, kullanım amacını, kullanıldığı bölümleri ve kullanıcının özgün katkısını içerir. Gizlenen kullanım akademik usulsüzlük kapsamında değerlendirilir. Beyan cezalandırılmaz; beyanın kendisi beklenen ve olumlu karşılanan davranıştır.

İlke 2 — İnsan özerkliği, eleştirel düşünce ve nihai insan kararı

ÜYZ araçları insan yargısının, eleştirel düşüncesinin ve özgün katkısının yerine geçemez. Kişiler hakkında akademik veya hukuki sonuç doğuran hiçbir kararda yapay zekâ sistemi tek başına karar verici olamaz; nihai karar, gerekçesi belgelenmiş biçimde yetkili bir kişi veya kurul tarafından verilir ve itiraz hakkı saklıdır.

İlke 3 — Risk temelli orantılılık

Bütün kullanımlar aynı risk düzeyinde değildir. Bir sunum taslağı hazırlamak ile bir öğrencinin notunu veya bursunu etkileyecek karara aracılık etmek farklı yükümlülükler doğurur. Düşük etkili kullanımlar genel ilkelere, yüksek riskli kullanımlar 4. bölümdeki ek koşullara tabidir.

İlke 4 — Öğrenme çıktılarıyla uyum ve ders bazlı farklılaşma

ÜYZ kullanımına ilişkin kurallar, dersin öğrenme çıktılarıyla uyumlu olacak biçimde belirlenir ve ders ders farklılaşır. Dersin seviyesi öğretim elemanının önerisi ve bölüm akademik kurulunun kararıyla belirlenir; öğretim elemanı bu seviyeyi Ders Bilgi Formuna yazar ve dönemin ilk haftasında öğrencilere açıklar (bkz. 5.1).

İlke 5 — Veri güvenliği, mahremiyet ve kurumsal veri egemenliği

Kişisel veriler, kurumsal gizli veriler, araştırma katılımcılarına ait veriler ve proje başvuru belgeleri yetkilendirilmemiş ÜYZ sistemlerine girilemez. Kurumsal verinin işlendiği uygulamalarda, teknik ve mali olarak mümkün olduğu ölçüde verinin kurum içinde kaldığı çözümler tercih edilir. Hakem, panelist, jüri üyesi ve değerlendirici sıfatıyla erişilen materyaller bakımından İlke 6 uygulanır.

İlke 6 — Araştırma bütünlüğü

Araştırma süreçlerinde ÜYZ yalnızca yardımcı araç olarak kullanılabilir; ÜYZ sistemi yazar olamaz ve yazar olarak gösterilemez. Hakem, panelist, jüri üyesi veya değerlendirici sıfatıyla erişilen gizli materyal, açık yetki ve uygun güvenli altyapı bulunmadıkça ÜYZ sistemlerine girilemez (bkz. 10.3); değerlendirme ve nihai karar sorumluluğu değerlendiricidedir.

İlke 7 — Eşit erişim ve hakkaniyet

ÜYZ araçlarına erişimde öğrenciler ve personel arasında oluşabilecek eşitsizlikler gözetilir. Ücretli veya premium araçlara sahip olmayı zorunlu kılan görev ve değerlendirmeler tasarlanmaz; değerlendirmeler belirli bir araca erişimi olmayanı dezavantajlı konuma düşürmeyecek biçimde kurgulanır. Engellilik ve erişilebilirlik bakımından gerekli makul uyarlamalar, öğrenme çıktıları ve ölçme-değerlendirme güvenliği korunarak sağlanır.

İlke 8 — Hesap verebilirlik ve izlenebilirlik

ÜYZ çıktısının doğruluğundan ve kullanılmasından doğan sonuçlardan, aracı kullanan kişi ve ilgili yetkili birim kendi görev ve yetkileri çerçevesinde sorumludur. Kurumsal sistemlerde erişim ve işlem kayıtları tutulur; çıktının hangi veri ve yöntemle üretildiği izlenebilir olur. Hukuki yetki, takdir yetkisi ve kurumsal sorumluluk yapay zekâ sistemine devredilemez.

İlke 9 — Çevresel ve mali sorumluluk

Her istemin bir çevresel ve mali bedeli vardır: elektrik tüketilir, sistemler soğutulur. İstemler amaca uygun ve sade tutulur, sonuçlar yeniden kullanılır, gereksiz tekrardan kaçınılır. Bu, öğrenmeden ödün vermeden ayak izini küçültür.

İlke 10 — Süreklilik ve güncellenebilirlik

ÜYZ teknolojileri hızla gelişmektedir. Bu rehber statik bir belge değil, yaşayan bir çerçevedir; her akademik yıl gözden geçirilir ve PUKÖ döngüsüne entegre edilir.

> **Yasaklamanın sınırı hakkında**
>
> Deneyimler, kısıtlama veya yasaklamanın yükseköğretim ekosistemi üzerindeki etkileri ortadan kaldırmadığını; aksine kullanımı görünmez kılarak belirsiz ve yönetilmesi güç sonuçlar yarattığını göstermektedir. Bu rehberin temel duruşu, yapay zekâyı yasaklamak değil sorumlu kullanımı tanımlamaktır. Buna karşılık, belirli öğrenme çıktılarının korunması için bazı görevlerde kullanımın tümüyle kapatılması meşru ve gereklidir; bu, 5. bölümdeki Seviye 0 ile düzenlenmiştir.

4. Risk Temelli Çerçeve ve Yüksek Etkili Kurumsal Kullanımlar

Üniversite, kurumsal yapay zekâ kullanımlarını Avrupa Birliği Yapay Zekâ Tüzüğünün (Regulation (EU) 2024/1689) risk temelli yaklaşımından yararlanarak üç düzeyde ele alır. Bu Rehberde kullanılan “düşük etkili”, “orta etkili” ve “yüksek etkili” ifadeleri kurum içi yönetişim sınıflarıdır ve AB AI Act kapsamındaki hukuki risk kategorileriyle birebir eşleşmez. AB düzenlemesinde eğitim ve istihdam alanındaki bazı kullanımlar Ek III kapsamında yüksek riskli sistemler olarak düzenlenebilmektedir. Bu bölüm, bireysel araç kullanımından ziyade Üniversitenin süreçlerinde yapay zekânın kurumsal olarak konumlandırılmasını düzenler.

4.1 Risk düzeyleri

Risk düzeyi	Kapsam	Uygulanacak koşullar
Düşük etkili kullanım	Kişiler hakkında karar doğurmayan, destekleyici nitelikteki kullanımlar: yazışma taslağı, sunum hazırlığı, metin düzeltme, kavram açıklaması, kod hata ayıklama, literatür özeti.	Bu rehberin genel ilkeleri ve beyan kuralları yeterlidir. Ayrı bir onay süreci gerekmez.
Orta etkili kullanım	Kurumsal veri işleyen ancak nihai kararı doğrudan belirlemeyen kullanımlar: gösterge paneli analizleri, akreditasyon belgesi taslakları, rapor derleme, öğrenci risk göstergelerinin hesaplanması.	Kullanım öncesinde Koordinatörlüğe bildirilir; veri erişim yetkileri ve saklama süresi tanımlanır; çıktılar "öneri" olarak etiketlenir.
Yüksek etkili kullanım	4.2’de sayılan, kişiler hakkında akademik, idari veya hukuki sonuç doğurabilecek kurumsal kullanımlar.	Devreye alınmadan önce ortak inceleme ve etki değerlendirmesi; zorunlu insan onayı; denetim izi; itiraz hakkı; kullanıcı bilgilendirmesi ve sürekli izleme.

4.2 Eğitimde yüksek etkili sayılan kurumsal kullanımlar

Aşağıdaki kullanımlar, bu Rehber bakımından yüksek etkili kurumsal kullanım kabul edilir:

1. Programlara kabul ve erişimin belirlenmesi.
2. Öğrenme çıktılarının ve öğrenci başarısının değerlendirilmesi; sınav kâğıdı okuma ve notlandırma.
3. Öğrencinin düzeyine veya programına ilişkin yerleştirme kararlarının belirlenmesi.
4. Sınav gözetmenliği ve sınav güvenliği izleme (proktoring). Yüz, ses, görüntü, göz hareketi veya benzeri veriler işlendiğinde işleme amacı ve yöntemi ayrıca değerlendirilir. Kişiyi benzersiz biçimde tanımlamak veya kimlik doğrulamak amacıyla teknik yöntemlerle işlenen biyometrik veriler, 6698 sayılı Kanun kapsamında özel nitelikli kişisel veridir. Bu sistemler ancak zorunluluk, ölçülülük, veri minimizasyonu, güvenlik, saklama süresi, erişilebilir alternatif ve insan incelemesi şartları sağlanarak kullanılabilir.
5. Akademik personel performansının veya iş yükünün ölçülmesi ve buna bağlı kaynak dağıtımı.
6. Burs, disiplin, mezuniyet ve engellilik uyarlamalarına ilişkin kararlar ile öğrenci risk müdahaleleri.

4.3 Yüksek etkili kullanımlarda zorunlu koşullar

Koşul	Açıklama
Ön inceleme	Sistem devreye alınmadan önce Yapay Zekâ Koordinatörlüğü, Hukuk Müşavirliği, Bilgi İşlem Daire Başkanlığı ve kişisel verilerden sorumlu birimin ortak incelemesinden geçer. Doğruluk, ayrımcı sonuç riski ve veri işleme koşulları değerlendirilir.
Zorunlu insan onayı	Hiçbir yapay zekâ sistemi otonom karar veremez. Nihai karar yetkili kişi veya kuruldadır; sistemin çıktısı yalnızca öneri, ön değerlendirme veya simülasyondur.
Gerekçe belgelenmesi	Karar veren kişi, yapay zekâ önerisini kabul veya reddederken gerekçesini kayıt altına alır.

Koşul	Açıklama
Denetim izi	Hangi verinin, hangi model ve sürümle işlendiği; kimin hangi tarihte onayladığı izlenebilir biçimde kaydedilir ve saklama süresi tanımlanır.
İtiraz hakkı	Karardan etkilenen kişi, kararın yapay zekâ desteğiyle üretildiğini öğrenme ve karara itiraz etme hakkına sahiptir. İtiraz, Yapay Zekâ Koordinatörlüğü Yönergesinde öngörülen usulle yapılır; ilgili mevzuatta özel bir itiraz usulü öngörülmüşse o usul uygulanır.
Kullanıcı bilgilendirmesi	Sistemle etkileşime giren öğrenci ve personel; sistemin ne yaptığı, neyi yapamadığı ve sınırları hakkında önceden bilgilendirilir.
Sürekli izleme	Sistem kullanım süresi boyunca izlenir; ortaya çıkan riskler Koordinatörlüğe bildirilir ve yıllık faaliyet raporunda değerlendirilir.
YZ Etki ve Veri Koruma Değerlendirmesi	Kabul, değerlendirme, yerleştirme, disiplin, burs, mezuniyet, personel performansı veya benzeri önemli sonuç doğurabilecek sistemler devreye alınmadan önce yapılır. Amaç ve hukuki dayanak, veri kategorileri, doğruluk, önyargı/ayrımcılık, erişilebilirlik, siber güvenlik, insan gözetimi, açıklanabilirlik, itiraz, saklama süresi, sağlayıcı ve alt işleyen riskleri değerlendirilir. Sistem veya sağlayıcıda önemli değişiklik olduğunda değerlendirme yenilenir.

Uygulamadaki karşılığı

Üniversitemizde ileride devreye alınabilecek akademik performans endeksi ve sınav değerlendirme desteği gibi modüller, bu bölümün kapsamına giren yüksek riskli kullanımlardır. Bu modüller devreye alınırken sistemin çıktısı her zaman "öneri", nihai karar her zaman yetkili kurul olacak biçimde tasarlanır; adım bazlı sınav değerlendirmesinde her puanlama öğretim elemanının onayına sunulur ve tam denetim izi tutulur.

5. Derslerde Yapay Zekâ Kullanım Seviyeleri

Üniversitemizde derslerde yapay zekâ kullanımı, uluslararası alanyazındaki kademeli modeller esas alınarak altı düzeyde tanımlanmıştır. Seviyeler, yapay zekânın fen bilimleri ile sosyal bilimlerdeki kullanım biçimlerinin farklılaşması nedeniyle iki alan grubu için ayrı ayrı somutlaştırılmıştır.

5.1 Seviyenin belirlenmesi, ilanı ve denetimi

1. Her ders için bu bölümdeki seviyelerden en az birinin belirlenmesi zorunludur.
2. Seviye, dersin öğrenme çıktılarıyla uyumlu olacak biçimde ilgili öğretim elemanının önerisi ve bölüm akademik kurulunun kararıyla belirlenir.
3. Belirlenen seviye ve buna ilişkin kurallar, Ders Bilgi Formunda açık, anlaşılır ve denetlenebilir biçimde yer alır. EK B'deki hazır beyan metinleri kullanılabilir.
4. Bir derste farklı görev türleri için farklı seviyeler belirlenebilir. Örneğin sınavlar Seviye 0, dönem projesi Seviye 2 olabilir. Bu durumda her görev türünün seviyesi ayrı ayrı yazılır.
5. Öğretim elemanı, dersin ilk haftasında belirlenen seviyeyi, izin verilen ve yasaklanan kullanımları, beyan yükümlülüğünü ve ihlalin sonuçlarını öğrencilere açıklar. Bu açıklama dönem boyunca tekrarlanır.
6. Dersin ilk haftasında öğrencilere ayrıca yapay zekânın temel çalışma prensipleri, halüsinasyon riski, algoritmik önyargı ve veri gizliliği konularında bilgilendirme yapılır.
7. Ders Bilgi Formunda seviyesi belirtilmemiş bir görevde, öğrencinin öğretim elemanına danışması esastır. Politika belirsizliği, ihlalin en yaygın nedenidir; belirsizlik hâlinde öğrenci aleyhine yorum yapılmaz.
8. Aynı dersin farklı şubelerinde veya farklı öğretim elemanlarınca yürütülen gruplarında, aynı görev türü için aynı seviye uygulanır.
9. İlan edilen seviye dönem içinde öğrencinin aleyhine daraltılamaz. Kullanımı genişletecek bir değişiklik, seviyenin belirlenmesindeki usulle yapılır ve öğrencilere yazılı olarak duyurulur.
10. Öğrenci, dersin seviyesine veya seviyenin uygulanmasına ilişkin görüş ve itirazlarını bölüm başkanlığına yazılı olarak iletebilir.

> **Rehberde açıkça yer almayan kullanımlar**
>
> Bu rehberde belirtilmeyen veya Ders Bilgi Formunda tanımlanmamış her türlü yapay zekâ kullanımında öğrenciler ilgili öğretim elemanına danışmalı ve onay almalıdır. Onay alınmadan yapılan ve beyan edilmeyen kullanım, ilgili görevin seviyesine göre değerlendirilir.

5.2 Seviye 0 — Kullanım Kapalı

Bu seviyede yapay zekâ araçları kullanılamaz. Seviye, temel bilgi ve becerilerin bizzat öğrenci tarafından kazanılmasının dersin birincil öğrenme çıktısı olduğu durumlar için ayrılmıştır. Bu seviyede kullanım, akademik usulsüzlük teşkil eder ve beyan bu sonucu değiştirmez.

Engelli öğrencilerin, Engelli Öğrenci Birimi ile eşgüdüm içinde belirlenen ders ve sınav uyarlamaları kapsamında kullandığı yardımcı teknolojiler (ekran okuyucu, sesten metne veya metinden sese dönüştürme, büyütme vb.) Seviye 0 görevlerde de kullanılabilir. Bu araçların içerik üretmeyen erişilebilirlik işlevleriyle sınırlı kullanımı usulsüzlük sayılmaz.

Seviye 0 uygulanacak tipik durumlar:

- Gözetimli tüm sınavlar (ara sınav, final, bütünleme, quiz, uygulama sınavı).
- Temel programlama, algoritma, veri yapıları, ayrık matematik, olasılık-istatistik gibi çekirdek beceri derslerinin sınıf içi değerlendirmeleri.
- Kişisel yansıma yazıları, etik değerlendirme metinleri ve öğrencinin kendi deneyimini anlatması beklenen ödevler.
- Dil yeterlik sınavları ve yazma becerisinin doğrudan ölçüldüğü değerlendirmeler.
- Klinik/uygulama becerisinin bizzat gösterilmesinin beklendiği sınav ve değerlendirmeler.

> **Öğretim elemanına öneri**
>
> Seviye 0'ın etkili olabilmesi, sınav ortamının buna uygun tasarlanmasına bağlıdır. Gözetimli ortam, kâğıt üzerinde veya çevrim dışı çalışan sistemlerde uygulama, canlı kodlama ve sözlü savunma, Seviye 0'ı yaptırım tehdidine değil tasarıma dayandırır. Yasak listesinin uzunluğu değil, değerlendirme tasarımının sağlamlığı belirleyicidir.

5.3 Seviye 1 — Minimal Kullanım

Yapay zekâ yalnızca dil düzeltme ve biçimlendirme alanlarında, sınırlı bir destek aracı olarak kullanılabilir. Öğrencinin özgün üretimi, entelektüel katkısı ve analitik becerileri esastır; yapay zekâ içerik üretmez, yalnızca ifadeyi ve biçimi iyileştirir.

Alan grubu	Amaç	Beyan ve belgeleme	İzin verilen kullanımlar	Öğretim elemanına öneri
Fen, Mühendislik ve Sağlık Bilimleri	• Öğrencinin deneysel, hesaplamalı ve analitik çıktılarını kendi yorumuyla aktarması • Yapay zekânın yalnızca yazım, raporlama ve görsel düzen kolaylığı sağlaması	• Bu seviyede beyan zorunlu değildir. • Rapor ve tez yazımında kullanıma dair kısa bir not düşülmesi teşvik edilir.	• Dil bilgisi, yazım ve noktalama düzeltmeleri • Teknik raporlarda tablo, şekil ve grafiklerin biçimlendirilmesi • Sunum materyallerinde görsel düzen ve tasarım önerileri • LaTeX/teknik yazım ortamlarında biçimsel öneriler	• Yapay zekânın içerik üretiminde değil yalnızca yazım desteği işlevinde kullanılabileceği açıkça vurgulanmalıdır. • Teknik doğruluk her hâlükârda öğrencinin sorumluluğundadır.
Sosyal, Beşerî, Eğitim ve İdari Bilimler	• Yapay zekânın yalnızca yazım ve ifade kolaylığı sağlayan teknik bir araç olarak kullanılması • Öğrencinin kavramsal analiz, eleştirel düşünme ve özgün içerik üretme becerisinin korunması	• Bu seviyede beyan zorunlu değildir. • Öğretim elemanı isterse kullanılan araçların belirtilmesini isteyebilir.	• Dil bilgisi, yazım ve noktalama düzeltmeleri • Temel metin biçimlendirmeleri (başlık düzeni, paragraf yapısı) • Okunabilirliği artırmaya yönelik basit stil önerileri (uzun cümlelerin kısaltılması vb.)	• Argümanın ve kavramsal çerçevenin öğrenciye ait olması gerektiği net biçimde açıklanmalıdır. • Üslup düzeltmesinin anlamı değiştirebileceği hatırlatılmalıdır.

5.4 Seviye 2 — Orta Düzey Kullanım

Yapay zekâ, fikir geliştirme, kavramsal çerçeveyi netleştirme ve çalışmanın başlangıç aşamalarında destekleyici bir unsur olarak kullanılabilir. Elde edilen içerikler öğrencinin kendi düşünceleri, analizleri ve yorumlarıyla bütünleştirilerek sunulur; katkı açıkça beyan edilir. Bu seviyeden itibaren beyan zorunludur.

Alan grubu	Amaç	Beyan ve belgeleme	İzin verilen kullanımlar	Öğretim elemanına öneri
Fen, Mühendislik ve Sağlık Bilimleri	• Yapay zekâyı teknik raporlamada veya proje planlamada yardımcı araç olarak kullanmak • Bilimsel doğrulama, deneysel analiz ve problem çözmeyi tümüyle öğrencinin sorumluluğunda bırakmak	• Beyan zorunludur. • Örnek: "Rapor iskeleti Copilot ile oluşturulmuş, içerik tarafımca yazılmıştır." • Hangi bölümlerde kullanıldığı işaretlenir.	• Proje veya rapor için başlangıç fikri ve taslak oluşturma • Teknik terim ve kavramların açıklatılması • Laboratuvar raporu veya sunum iskeleti için öneri alma • Hata mesajlarının açıklatılması ve olası nedenlerin öğrenilmesi • Belgeleme (docstring, README) yazımı	• Yapay zekâ yalnızca taslak ve kavram desteği için kullanılabilir; teknik doğrulama ve hesaplamalar öğrencinin sorumluluğundadır. • Değerlendirme ölçütlerinde öğrencinin kendi analizi öne çıkarılmalıdır. • Derslerde yapay zekâ çıktılarındaki hatalar örneklenerek eleştirel doğrulama becerisi kazandırılmalıdır.
Sosyal, Beşerî, Eğitim ve İdari Bilimler	• Öğrencinin düşünsel üretimini yapay zekâya bırakmadan, yalnızca başlangıç fikirleri ve kavramsal çerçeve için destek almasını sağlamak	• Beyan zorunludur. • Örnek: "Bu bölümün ilk taslağı ChatGPT ile oluşturulmuş, tarafımca yeniden yazılmıştır." • Öğrencinin kendi analizi ve eleştirel değerlendirmesi baskın olmalıdır.	• Ödev, proje veya sunum için fikir üretme ve beyin fırtınası • Makale veya ödevin temel taslağını (outline) oluşturma • Teorik kavramların tanımlarını veya karşılaştırmalarını açıklatma • Kaynak keşfi (bulunan kaynakların elle doğrulanması şartıyla)	• Nihai metinlerde öğrencinin kendi argümanlarının ön planda olması gerektiği açıklanmalıdır. • Halüsinasyon referans riski nedeniyle her kaynağın öğrenci tarafından doğrulanması istenmelidir. • Değerlendirmede öğrencinin yorum gücü ve kaynak kullanımı daha yüksek ağırlıkla dikkate alınmalıdır.

Katkı oranı hakkında

Bazı üniversiteler bu seviyede yapay zekâ katkısına yüzdesel bir üst sınır getirmektedir. Üniversitemiz, yüzdesel sınırın nesnel biçimde ölçülemez ve itiraza açık olması nedeniyle bu yolu tercih etmemiştir. Sınır, "hangi işlevlerde kullanılabileceği" listesi, beyan yükümlülüğü ve süreç belgelemesi ile çizilir. Öğretim elemanı, gerekli gördüğünde kendi dersi için daha dar bir işlev listesi tanımlayabilir.

Seviye 1 ile Seviye 2 arasındaki sınır

Ölçüt, müdahalenin anlamı ve içeriği etkileyip etkilemediğidir. Yazım, noktalama, dil bilgisi ve biçimlendirme düzeltmeleri ile anlamı değiştirmeyen basit okunabilirlik önerileri Seviye 1 kapsamındadır ve beyan gerektirmez.

Bir cümlenin veya paragrafın yeniden yazdırılması; anlatımın, argüman yapısının ya da içeriğin değiştirilmesi; içerik eklenmesi, özetleme, fikir veya taslak üretimi Seviye 2 ve üzeri kapsamındadır ve beyana tabidir.

Örnek: Staj raporundaki yazım hatalarının düzeltilmesi Seviye 1; raporun bir bölümünün "daha akademik" hâle getirilmesi için yeniden yazdırılması Seviye 2 kullanımıdır.

5.5 Seviye 3 — Gelişmiş Kullanım

Yapay zekâ, öğrenme ve üretim süreçlerinde daha aktif ve iş birliğine dayalı biçimde kullanılır. Başlangıç fikri üretmenin ötesine geçerek veri analizi, taslak geliştirme, özetleme, kodlama yardımı ve görselleştirme gibi süreçlerde ortak bir çalışma aracı hâline gelir. Öğrencinin özgün katkısı, eleştirel değerlendirmesi ve nihai sorumluluğu her durumda korunur.

Alan grubu	Amaç	Beyan ve belgeleme	İzin verilen kullanımlar	Öğretim elemanına öneri
Fen, Mühendislik ve Sağlık Bilimleri	• Öğrencinin deneysel ve hesaplamalı süreçlerini kolaylaştırmak • Teknik doğrulama, hesaplama ve bilimsel yorumlamayı yalnızca öğrencinin sorumluluğunda bırakmak	• Kullanılan araçlar, erişilebiliyorsa sürümleri ve katkı biçimi raporda mutlaka belirtilir. • Yapay zekâ katkısı, öğrencinin teknik analizini veya deneysel sonuçlarını gölgeleyecek boyuta ulaşmamalıdır.	• Veri analizi ve veri hazırlığı sürecinde öneri almak • Kodlama süreçlerinde yardımcı öneriler ve hata ayıklama desteği • Grafik, tablo ve görselleştirme için öneri almak • Bilinen bir algoritmanın farklı dile uyarlanmasında referans almak • Teknik konuların anlaşılır biçimde özetlenmesi	• Sınıfta hatalı veya yanıltıcı yapay zekâ çıktıları gösterilerek doğruluğun mutlak olmadığı öğretilmelidir. • "Yapay zekâ önerisi + öğrenci doğrulaması" biçiminde açık değerlendirme ölçütleri konmalıdır. • Kodlama ödevlerinde öğrencinin kendi çözüm mantığını ve algoritmik düşünce sürecini açıklaması istenmelidir. • Derse özgü bir örnek istem (prompt) bankası oluşturulabilir.
Sosyal, Beşerî, Eğitim ve İdari Bilimler	• Öğrencinin araştırma ve yazım süreçlerini kolaylaştırmak • Akademik düşünceyi ve eleştirel analiz yetisini gölgelememek	• Katkı açıkça belirtilir. • Örnek: "Literatür özeti ilk taslak olarak ChatGPT ile hazırlanmış, tarafımca doğrulanıp yeniden yapılandırılmıştır." • Ana argüman ve analiz öğrencinin kendi üretimi olmalıdır.	• Literatür taramasını özetleme ve yapılandırma desteği almak • Karmaşık teorilerin açıklanmasında örnek senaryo veya karşılaştırmalı model istemek • Uzun metinlerin özetlenmesi, tartışma sorusu veya anket taslağı oluşturma • Kavram haritası, tartışma diyagramı gibi görsel materyal üretimi	• Öğrencilerden yapay zekâdan aldıkları özet ve önerileri eleştirel olarak değerlendirmeleri istenmelidir. • Ödevlerde "yapay zekâ çıktısını eleştirme" veya "öneriye kendi katkını ekleme" türü ölçütler konabilir. • Kaynak ve referans doğrulaması konusunda özellikle uyarılmalıdır.

5.6 Seviye 4 — Entegre Kullanım

Yapay zekâ, destekleyici bir araç olmaktan çıkarak öğrenme sürecinin doğrudan parçası ve "öğrenme ortağı" konumuna gelir. Problem çözme, araştırma stratejisi geliştirme ve etkileşimli öğrenme deneyimi tasarlama süreçlerine entegre edilir. Öğrenciler yapay zekâ ile sürekli diyalog hâlinde düşünür, üretir ve değerlendirir; nihai akademik sorumluluk ve özgün üretim öğrencide kalır.

Alan grubu	Amaç	Beyan ve belgeleme	İzin verilen kullanımlar	Öğretim elemanına öneri
Fen, Mühendislik ve Sağlık Bilimleri	• Yapay zekâyı mühendislik ve fen problemlerinin çözümünde aktif bir öğrenme ortağı olarak kullanmak • Doğrulama, kritik analiz ve nihai üretim sorumluluğunu öğrencide tutmak	• Yapay zekâdan alınan öneriler ve öğrencinin yaptığı seçimler açıkça belgelenir. • Örnek: "Model önerisi yapay zekâdan alınmış, doğrulama ve parametre optimizasyonu tarafımdan yapılmıştır." • Nihai sonuçlardaki teknik doğruluk öğrencinin sorumluluğundadır.	• Problem çözmede alternatif çözüm yöntemleri istemek ve karşılaştırmak • Araştırma projelerinde deney tasarımı veya modelleme seçenekleri hakkında öneri almak • Karmaşık veri kümelerinin analizi için farklı yöntemler önerilmesini istemek • Kodlamada algoritma geliştirme ve alternatif optimizasyon yolları için sürekli etkileşimli ortak olarak kullanmak	• Yapay zekânın sunduğu çözümlerin deneysel veya teorik temellere dayalı olarak doğrulanması gerektiği vurgulanmalıdır. • Proje ve laboratuvar çalışmalarında "yapay zekâdan alınan öneri + öğrencinin geliştirdiği nihai çözüm" birlikte raporlanmalıdır. • Öğrencinin yapay zekâyı yaratıcı problem çözmeye nasıl entegre ettiğini ölçen özel rubrikler geliştirilebilir.
Sosyal, Beşerî, Eğitim ve İdari Bilimler	• Eleştirel düşünme, karşılaştırmalı analiz ve derinlemesine argümantasyon becerilerini geliştirmek • Yapay zekâyı "tartışma ortağı" olarak kullanarak entelektüel diyaloğu güçlendirmek	• Yapay zekâ ile yapılan etkileşim açıkça belgelenir ve rapora yansıtılır. • Örnek: "Bu karşıt argüman ChatGPT ile yapılan tartışmada önerilmiş ve tarafımca yeniden yapılandırılmıştır." • Öğrencinin kendi düşünce süreci ile alınan katkı arasındaki ayrım net olmalıdır.	• Tartışmalı konularda farklı bakış açılarını keşfetmek için karşıt argüman üretilmesini istemek • Araştırma projelerinde "sanal tartışma partneri" olarak kullanarak argümanları sınamak • Karmaşık metinleri etkileşimli biçimde analiz ettirmek • Öğrencinin geliştirdiği hipotezleri sunarak alternatif yorum veya karşılaştırmalı analiz almak	• Öğrencilerin yapay zekâdan aldıkları argümanları kendi bilgi birikimleri ve literatür desteğiyle sınamaları öğretilmelidir. • "Yapay zekânın önerdiği argümanı çürütme" veya "sunulan perspektife karşı tez geliştirme" alıştırmaları yaptırılabilir. • Değerlendirmede çıktının aktarılması değil, nasıl dönüştürüldüğü ölçülmelidir.

5.7 Seviye 5 — Tam Entegre Kullanım

Yapay zekânın dersin yürütülmesinde zorunlu ve ayrılmaz bir bileşen hâline geldiği seviyedir. Öğrenme çıktılarının bir kısmı doğrudan yapay zekâ araçlarının kullanımı üzerine inşa edilir; bu araçları etkin kullanabilmek dersin hedeflerinden biridir. Öğrencinin akademik katkısı ve eleştirel yaklaşımı bu süreçlerin ayrılmaz parçası olarak korunur.

Seviye 5 kapsamında yapay zekâ araçlarının zorunlu kullanıldığı derslerde, öğrencilerin gerekli araçlara eşit, güvenli ve makul erişimi sağlanır. Erişim koşullarının sağlanamadığı durumlarda, aynı öğrenme çıktısını karşılayan ücretsiz veya Üniversite tarafından sağlanan alternatif yöntemler sunulur. Belirli bir ücretli aracın edinilmesi, Üniversitece eşit erişim sağlanmadıkça zorunlu değerlendirme koşulu yapılamaz.

Alan grubu	Amaç	Beyan ve belgeleme	İzin verilen kullanımlar	Öğretim elemanına öneri
Fen, Mühendislik ve Sağlık Bilimleri	• Yapay zekâ araçlarını deney tasarımı, simülasyon, modelleme, veri analizi ve optimizasyon süreçlerinde azami verimlilikle kullanabilmek • Teknik doğrulama ve bilimsel yönteme bağlılığı yapay zekâ ile birlikte geliştirmek	• Kullanılan araçlar ve sürümleri açıkça raporlanır; hangi aşamada nasıl kullanıldığı yazılır. • Katkının hangi çıktı veya tasarım üzerinde etkili olduğu belirtilir. • Yapay zekâ kullanımı, kaynak gösterimi gibi ayrı bir bölümde açıklanır.	• Deney tasarımı, simülasyon ve modelleme süreçlerinde zorunlu araç olarak kullanım • Veri analizi, optimizasyon ve tahmin modellerinde yapay zekâ tabanlı algoritmaların uygulanması • Kodlama, sistem tasarımı ve mühendislik problemlerinin çözümünde merkezî çözüm ortağı • Proje bazlı derslerde ürün ve prototip geliştirme sürecine entegrasyon • Yapay zekâ API entegrasyonu ve model değerlendirme uygulamaları	• Yapay zekâ önerilerinin deneysel doğrulama veya mühendislik prensipleriyle karşılaştırılması gerektiği öğretilmelidir. • Rubriklerde "yapay zekâ çıktısı + öğrenci doğrulaması + özgün katkı" birlikte ölçülmelidir. • Dersler güncel uygulamalarla (yapay zekâ destekli tasarım, optimizasyon, modelleme) desteklenmelidir.
Sosyal, Beşerî, Eğitim ve İdari Bilimler	• Yapay zekâ araçlarını araştırma, metin analizi, içerik üretimi ve tartışma süreçlerinde azami verimlilikle kullanabilmek • Eleştirel düşünme ve farklı bakış açılarını değerlendirme becerilerini yapay zekâ ile etkileşim içinde geliştirmek	• Hangi aracın, hangi sürümün, hangi görev için ve nasıl kullanıldığı belirtilir. • Katkının nihai çalışmada hangi bölümlerde rol oynadığı açıkça yazılır. • Kullanım, kaynakça gibi atıf ve not ile şeffaf biçimde belgelenir.	• Makale ve rapor hazırlığında araştırma, özetleme ve argüman geliştirme aşamalarında aktif kullanım • Büyük veri kümelerinin (sosyal medya verisi, tarihsel belge) analizi için yapay zekâ tabanlı araçların zorunlu kullanımı • Anket, içerik analizi ve söylem analizi yöntemlerinde sistematik yararlanma • Görsel veya metinsel içerik üretiminin araştırma sürecinin parçası olması	• Değerlendirme ölçütlerine, çıktının nasıl raporlandığı ve öğrencinin katkısıyla nasıl bütünleştirildiği dahil edilmelidir. • Çıktının sunulması yeterli görülmemeli; nasıl dönüştürüldüğü, eleştirildiği ve geliştirildiği ölçülmelidir. • Ders materyallerinde örnek uygulamalar (metin madenciliği, içerik analizi) gösterilmelidir.

5.8 Seviye seçim rehberi

Aşağıdaki tablo, seviye belirlerken başlangıç noktası olarak kullanılabilir. Nihai karar, dersin öğrenme çıktılarına ve bölüm akademik kurulunun değerlendirmesine göre verilir.

Dersin/görevin niteliği	Önerilen seviye	Gerekçe
Gözetimli sınavlar, çekirdek beceri derslerinin sınıf içi değerlendirmeleri, kişisel yansıma yazıları	Seviye 0	Ölçülen beceri yapay zekâ tarafından kolayca yerine getirilebileceğinden, öğrenme çıktısının korunması için kullanım kapatılır.
Temel düzey teknik rapor, staj raporu, deney veya laboratuvar raporu, ödev metinleri	Seviye 1	İçerik özgün olmalı; yalnızca anlatım ve biçim desteği makuldür.
Ara düzey proje raporları, dönem ödevleri, literatür çalışmaları, yazılım ve veritabanı derslerinin programlama içerikli laboratuvar ödevleri	Seviye 2	Taslak ve kavram desteği öğrenmeyi hızlandırır; analiz ve tasarım kararları öğrenciye ait kalır.
Üst sınıf proje dersleri, veri analizi içeren ödevler, yazılım mühendisliği dokümantasyonu, araştırma yöntemleri dersleri	Seviye 3	Yapay zekâ ile ortak çalışma, mesleki pratiğe yakınsar; eleştirel doğrulama becerisi kazandırır.
Mezuniyet projesi, proje tasarımı ve uygulaması, ileri düzey seçmeli dersler, lisansüstü proje dersleri	Seviye 4	Karmaşık ve açık uçlu problemlerde yapay zekâ öğrenme ortağı olarak değerlidir; süreç belgeleme ile denetlenir.
Yapay zekâ dersleri, veri bilimi uygulamaları, dijital beşerî bilimler, yapay zekâ destekli tasarım dersleri	Seviye 5	Araçların kullanımı ve sınırlılıklarının değerlendirilmesi dersin temel öğrenme çıktısıdır.

> **Sınav ve ödev tasarımına dair uyarı**
>
> Seviye seçimi tek başına yeterli değildir. Yapay zekâya dayanıklı değerlendirme tasarımı (sözlü savunma, canlı kodlama, süreç portföyü, bağlam-özgün problem, akran değerlendirme, hata analizi) 8. bölümde ele alınmıştır. Politikanın uygulanabilirliği, denetim gücünden çok değerlendirme tasarımının sağlamlığına bağlıdır.

6. Beyan Yükümlülüğü

6.1 Beyan eşiği

Her yapay zekâ etkileşimi beyan gerektirmez. Beyan eşiği, kullanımın çalışmanın içeriğine etki edip etmediğine göre belirlenir.

Beyan gerekmeyen kullanım	Beyan zorunlu kullanım
• Yazım denetimi ve dil bilgisi düzeltmesi • Biçimlendirme, başlık düzeni, referans biçimi dönüştürme • Kişisel öğrenme amaçlı, çalışmaya yansımayan kavram sorgulama • Arama motoru yerine kullanılan ve çıktısı çalışmaya girmeyen sorgular • Çeviri sözlüğü işlevinde tekil terim sorgulama	• Metnin veya kodun bir bölümünün üretilmesi ya da yeniden yazılması • Fikir, taslak, plan veya yapı önerisi alınması • Literatür özeti veya kaynak listesi oluşturulması • Veri analizi, kod üretimi veya hata ayıklama desteği • Görsel, tablo veya şekil üretimi • Argüman, hipotez veya yorum önerisi alınması

Tereddüt hâlinde beyan edilir. Beyan hiçbir koşulda tek başına not düşürme sebebi değildir; beyan edilmemiş kullanımın tespiti ise akademik usulsüzlük sürecini başlatır.

Kelime işlemci, e-posta, sunum veya kod düzenleyicilere gömülü yapay zekâ özellikleri de bu tabloya göre değerlendirilir: yazım ve dil bilgisi denetimi beyan gerektirmez; metni yeniden yazan, özetleyen ya da içerik veya kod bloğu üreten özellikler beyan zorunlu kullanım kapsamındadır.

> **Araştırma ve yayın çıktılarında beyan eşiği**
>
> Yukarıdaki eşik eğitim-öğretim çalışmaları için geçerlidir. Makale, bildiri, tez ve proje raporu gibi araştırma çıktılarında, ÜYZ ile yapılan dil ve üslup düzenlemesi dâhil her kullanım beyan edilir; yalnızca yazım ve dil bilgisi denetimi beyan dışıdır (bkz. 10.1).
>
> Dergi, yayıncı, enstitü veya destek kuruluşunun beyan kuralları bu rehberdekinden daha kapsamlı ise o kurallar uygulanır.

6.2 Beyanın kapsamı

Beyan aşağıdaki dört unsuru içerir:

1. Kullanılan araç ve, erişilebiliyorsa, model veya sürüm bilgisi (örn. ChatGPT, GitHub Copilot, Claude, Gemini). Sürüm bilgisi aracın arayüzünde görünmüyorsa aracın adı ve kullanım tarihi yazılır.
2. Kullanım amacı (dil düzeltme, taslak oluşturma, hata ayıklama, literatür özeti vb.).
3. Kullanıldığı bölüm veya aşama (hangi kısımda, hangi aşamada).
4. Kullanıcının özgün katkısı (neyin kendisine ait olduğu).

6.3 Beyanın yapılacağı yer

Çalışma türü	Beyanın yeri
Ders ödevi, proje raporu, dönem ödevi	EK A'daki beyan formu, çalışmanın sonuna eklenir. Teslim elektronik ortamda yapılıyorsa form, aynı ortamda elektronik olarak doldurulabilir.
Programlama ödevi ve kod teslimi	Kaynak dosyanın başına yorum satırı olarak (bkz. 8.4) ve teslim dosyasına eklenen beyan formu.
Lisans bitirme / mezuniyet projesi	Rapor içinde ayrı bir "Yapay Zekâ Kullanım Beyanı" başlığı ve danışman onayı.
Yüksek lisans ve doktora tezi	Önsöz veya Yöntem bölümünde açık beyan; enstitü tez yazım kılavuzundaki forma uygun

Çalışma türü	Beyanın yeri
	biçimde. Beyan, jüriye sunulan metinde de yer alır.
Bilimsel makale ve bildiri	"Yazar Katkı Beyanı" veya "Teşekkür/Acknowledgements" bölümünde; dergi veya yayıncı politikası farklı bir yer ya da daha kapsamlı bir beyan öngörüyorsa ona uyulur.
TÜBİTAK ve dış kaynaklı proje başvuruları	Başvuru sisteminde bunun için ayrılmış bölümde; TÜBİTAK rehberinde tanımlanan biçimde.
BAP proje başvuru ve raporları	Başvuru formunda ilgili alanda; yoksa raporun sonunda ayrı bir paragraf olarak.
İdari yazışma ve kurumsal rapor	Belgenin niteliğine göre iç not veya hazırlayan bilgisinde; dış yazışmalarda içeriğin sorumluluğu imzalayan birimdedir.

6.4 Örnek beyan ifadeleri

Ders çalışmaları için

"Bu çalışmada ChatGPT-4o kullanılmıştır. Kullanım amacı: giriş bölümünün ilk taslağının oluşturulması ve dil düzeltmesi. Kullanım, giriş ve sonuç bölümlerinin taslak aşamasıyla sınırlıdır. Analiz, bulgular ve yorumların tamamı tarafıma aittir."

Bilimsel yayınlar için

"Bu çalışmada [araç adı, sürüm] kullanılmıştır. Kullanım amacı: [amaç]. Yapay zekâ kullanımı [bölüm/aşama] ile sınırlıdır. Yapay zekâ araçları yazar olarak kabul edilmemiştir; çalışmanın tüm içeriğinden yazarlar sorumludur."

Veri ve kod için

"Veri ön işleme betiği [araç adı] desteğiyle yazılmış; tarafımızca test edilmiş ve doğrulanmıştır."

Bilimsel yayınlar için İngilizce örnek

"During the preparation of this work, the author(s) used [tool name and, if available, version] for [purpose]. The use was limited to [section/stage]. After using this tool, the author(s) reviewed and edited the content as needed and take(s) full responsibility for the content of the publication. AI tools are not listed as authors."

6.5 Hızlı karar aracı

Bir görevde yapay zekâ kullanmadan önce aşağıdaki soruları sırasıyla yanıtlayın. Herhangi bir soruda tereddüt varsa öğretim elemanına danışın.

Soru	Yanıta göre yapılacak
1. Görev Seviye 0 mı?	Evet ise hiçbir ÜYZ aracı kullanılmaz (engelli öğrencilerin onaylı yardımcı teknolojileri hariç; bkz. 5.2).
2. Kullanacağım işlev, görevin seviyesinde izin verilenler arasında mı?	Hayır veya emin değilseniz kullanmadan önce öğretim elemanına danışın.
3. Araca kişisel, gizli, hasta veya araştırma katılımcısı verisi girecek miyim?	Evet ise yalnızca Yetkilendirilmiş Yapay Zekâ Sistemleri Listesinde o veri sınıfına izin verilen sistem kullanılabilir (bkz. 11.1 ve 11.6); böyle bir sistem yoksa kullanmayın.
4. Kullanım yalnızca yazım ve dil bilgisi denetimi mi?	Evet ise beyan gerekmez. Hayır ise kullanımı 6.3'te gösterilen yerde beyan edin.
5. Çıktıyı doğruladım ve her bölümünü açıklayabiliyor muyum?	Hayır ise teslim etmeyin; çıktıyı doğrulayın veya kullanmayın.

7. Öğrenciler için Rehber

7.1 Haklarınız

Aşağıdaki koşullar sağlandığında yapay zekâ araçlarından yararlanma hakkına sahipsiniz:

- İlgili görevin seviyesinin buna izin vermesi.
- Kullanımın beyan eşiğini aşması hâlinde beyan edilmiş olması.
- Üretilen içeriğin tarafınızdan doğrulanmış ve anlaşılmış olması.

Ayrıca; dersin yapay zekâ seviyesinin dönem başında size açıkça bildirilmesini, hakkınızda yapay zekâ desteğiyle alınan bir kararın bunu içerdiğini öğrenmeyi ve o karara itiraz etmeyi talep etme hakkınız vardır.

7.2 Sorumluluklarınız

1. Her dersin yapay zekâ seviyesini dönem başında öğrenmek ve takip etmek.
2. Beyan eşiğini aşan kullanımı uygun formatta beyan etmek.
3. Yapay zekâ çıktısını eleştirel gözle değerlendirmek, hataları tespit etmek ve kaynakları bizzat doğrulamak.
4. Kişisel veri, kurumsal veri ve gizli bilgileri yapay zekâ sistemlerine girmemek.
5. Teslim ettiğiniz metnin veya kodun ne anlama geldiğini tam olarak kavramış olmak.
6. Akademik becerilerinizin gelişiminde yapay zekâya bağımlı hâle gelmemek.
7. Rehberde veya Ders Bilgi Formunda düzenlenmemiş bir kullanım söz konusuysa öğretim elemanına danışmak.

7.3 Bilmeniz gereken riskler

Risk	Ne yapmalısınız
Halüsinasyon referans: Yapay zekâ, gerçek kaynakların parçalarını birleştirerek var olmayan referanslar üretebilir.	Atıf yaptığınız her kaynağı kütüphane katalogu veya DOI üzerinden bizzat doğrulayın. Bulamadığınız kaynağı kullanmayın.
Yanlış analiz yöntemi: Yapay zekâ, verinize uygun olmayan istatistiksel yöntemler önerebilir veya uygulayabilir.	Analiz yöntemini alan bilgisi veya uzman desteğiyle doğrulayın; sonuçları yöntemsel olarak sınayın.

Risk	Ne yapmalısınız
Çalışan kod doğru kod değildir: Üretilen kod derlenebilir ancak mantıksal olarak hatalı olabilir.	Kodu satır satır anlayın, sınır durumlarını test edin, kendi test senaryolarınızı yazın.
Veri sızıntısı: Pek çok araç, özellikle ücretsiz sürümler, girdiğiniz içeriği hizmet sağlayıcının model geliştirme süreçlerinde kullanabilir.	Kişisel bilgi, proje verisi ve gizli belge girmeyin. Kullandığınız aracın gizlilik politikasını ve "eğitim verisinden çıkma" seçeneğini kontrol edin.
Öğrenme yanılsaması: Hızlı çözüm, konuyu öğrendiğiniz hissini verir ancak kalıcı öğrenmeyi engelleyebilir.	Yapay zekâ ile ürettiğiniz çözümü kapatıp sıfırdan kendiniz yapabiliyor musunuz? Bunu düzenli olarak test edin.
Algoritmik önyargı: Çıktılar, eğitim verisindeki dengesizlikleri yansıtabilir.	Özellikle sosyal, kültürel ve klinik konularda çıktıyı tek kaynak saymayın; farklı kaynaklarla karşılaştırın.
Telif ve intihal: Yapay zekâ çıktısı, korunan bir eserin yakın türevi olabilir.	Uzun çıktıları olduğu gibi kullanmayın; benzerlik kontrolünden geçirin ve kaynak gösterin.

8. Öğretim Elemanları için Rehber

8.1 Ders politikanızı oluşturma

Her akademik yıl başında, yürüttüğünüz her ders için yapay zekâ politikanızı hazırlayın ve seviye önerinizi bölüm akademik kuruluna sunun; kurulca kararlaştırılan seviyeyi ve politikayı Ders Bilgi Formuna işleyin. Politika şu unsurları içermelidir:

1. Dersin (veya her görev türünün) hangi seviyede olduğu.
2. Hangi görevlerde hangi kullanım türlerine izin verildiği.
3. Beyan formatı ve beyanın değerlendirmeye etkisi.
4. İhlal durumunda uygulanacak süreç.

EK B'de, altı seviyenin her biri için doğrudan kullanabileceğiniz hazır beyan metinleri verilmiştir.

8.2 Yapay zekâya dayanıklı değerlendirme tasarımı

Politikanın uygulanabilirliği, denetim gücünden çok değerlendirme tasarımına bağlıdır. Aşağıdaki dört ilke yol gösterir.

a) Bağlam özgünlüğü

- Ödevleri biriminizin yerel araştırma projelerine, verilerine veya bölgesel bağlama bağlayın. Yozgat ilindeki tarımsal veriler, kendi laboratuvarınızın ölçümleri veya bölümünüzün veri kümeleri, genel bir çıktıyla doldurulamaz.
- Sınıfta o hafta yürütülen tartışmaya, konuşulan belirli bir kavrama veya güncel bir gelişmeye atıf yapan sorular sorun.

b) Süreç belgeleme

- Yalnızca nihai çıktıyı değil, sürecin belgelenmesini isteyin: tasarım kararları, deneme-yanılma notları, kaynak araştırma günlüğü.
- Projeyi tek teslime bağlamak yerine haftalık kontrol noktaları belirleyin. Yapay zekâ, uzun vadeli bir süreç tutarlılığını kolayca taklit edemez.

c) Sözlü ve canlı doğrulama

- Kısa sözlü savunma veya sınıf içi spontane soru ile bilgiyi teyit edin. Öğrenci kendi yazdığını açıklayabilmelidir.

d) Dönüşümün ölçülmesi

- Üst seviyelerde çıktının aktarılmasını değil, öğrencinin çıktıyı nasıl eleştirdiğini, doğruladığını ve geliştirdiğini ölçen rubrikler kullanın.

8.3 Yapay zekâya dayanıklı değerlendirme yöntemleri

Yöntem	Açıklama	Uygulama zorluğu
Sözlü savunma (viva voce)	Öğrenci projesini veya ödevini sözlü savunur, sorulara spontane yanıt verir.	Orta
Canlı uygulama / canlı kodlama	Öğrenci gözlem altında canlı olarak üretir; araçlara erişim tanımlıdır.	Düşük
Süreç portföyü	Ödevin tüm aşamaları (taslak, düzeltme, sürüm geçmişi) belgelenerek sunulur.	Orta
Bağlam-özgün problem	Sınıfta işlenen belirli bir vaka veya yerel veri kümesi üzerinde problem.	Düşük
Refleksiyon günlüğü	Öğrenci ne öğrendiğini, nerede zorlandığını düzenli olarak yazar.	Düşük

Yöntem	Açıklama	Uygulama zorluğu
Akran değerlendirme	Öğrenciler birbirlerinin çalışmasını belirlenen ölçütlerle değerlendirir ve gerekçelendirir.	Orta
Hata analizi ödevi	Öğrenciye hatalı bir çözüm verilir; hatayı bulup düzeltmesi ve gerekçelendirmesi istenir.	Düşük
Kaynak/kod yorumlama sınavı	Öğrenciye görmediği bir metin veya kod verilir; ne yaptığını ve nasıl geliştireceğini açıklar.	Düşük
Anında soru (in-class)	Ders sırasında önceden haber verilmeyen sözlü veya yazılı sorular.	Çok düşük
Yapay zekâ çıktısını eleştirme ödevi	Öğrenciye bir yapay zekâ çıktısı verilir; hatalarını, eksiklerini ve önyargılarını analiz eder.	Düşük

Örnek rubrik ölçütleri (Seviye 3–5 görevler). Aşağıdaki ölçütler, yapay zekâ ile birlikte üretilen çalışmalarda öğrencinin katkısını görünür kılmak için örnek olarak verilmiştir; öğretim elemanı ağırlıkları dersin öğrenme çıktılarına göre belirler.

Ölçüt	Gözlenecek davranış	Zayıf performans göstergesi
Özgün katkı	Problem tanımı, tasarım kararları ve sonuçların yorumu öğrenciye aittir; katkı beyanla tutarlıdır.	Çıktı az değişiklikle aktarılmış; öğrencinin kararı görünmüyor.
Doğrulama	Yapay zekâ çıktısı kaynak, deney, test veya hesapla sınanmış; hatalar tespit edilip düzeltilmiş.	Doğrulanmamış iddia, çalıştırılmamış kod veya kontrol edilmemiş kaynak.
Eleştirel değerlendirme	Çıktının sınırlılıkları, olası önyargıları ve alternatifleri tartışılmış.	Çıktı sorgusuz doğru kabul edilmiş.
Süreç belgeleme ve beyan	Kullanılan araçlar, amaçlar ve ara adımlar süreç günlüğü ve beyan formunda açıkça gösterilmiş.	Beyan eksik veya süreçle tutarsız.
Sözlü açıklama	Öğrenci çalışmanın her bölümünü ve yapay zekâdan aldığı katkıyı açıklayabiliyor.	Öğrenci kendi teslim ettiği bölümleri açıklayamıyor.

8.4 Programlama ve uygulamalı derslere özgü hususlar

Kod üreten araçlar, uygulamalı derslerde politikanın en kritik uygulandığı alandır.

Seviye 2 ve üzeri derslerde izin verilebilecek kullanımlar

- Hata mesajlarını açıklatmak ve olası nedenleri öğrenmek.
- Belgeleme (docstring, README) yazdırmak veya düzeltmek.
- Tek bir işlev veya algoritma için alternatif yaklaşımlar sormak.
- Bilinen bir algoritmanın farklı dile uyarlanmasında referans almak.
- Kodun mantığını kendi kendine açıklatmak (rubber duck debugging).

Her seviyede yasak olan kullanımlar

- Ödevin tamamını veya büyük bölümünü yapay zekâya yazdırmak.
- Üretilen kodu anlamadan teslim etmek.
- Seviye 0 görevlerde herhangi bir üretim desteği almak.
- Sınav ortamında izin verilmemiş herhangi bir yapay zekâ aracı kullanmak.

Kod teslimlerinde beyan biçimi

```
// YAPAY ZEKÂ KULLANIM BEYANI
// Araç: ChatGPT-4o
// Kullanım: 42. satırdaki bellek sızıntısı hatasının açıklatılması
// Katkım: Algoritmayı kendim tasarladım ve yazdım; yalnızca hata ayıklamada destek aldım
```

Sürüm kontrol geçmişi, projenin organik gelişimini gösteren değerli bir kanıttır. Tüm işlemelerin (commit) tek seferde veya çok kısa sürede yapılmış olması dikkate değer bir işarettir; ancak tek başına ihlal delili değildir. Proje teslimlerinde sürüm geçmişinin sunulması zorunlu tutulabilir.

8.5 Öğretim elemanının kendi süreçlerinde yapay zekâ

İzin verilen	Yasak veya kısıtlı
• Ders izlencesi ve haftalık plan taslağı hazırlama • Öğrenme etkinliği ve örnek soru önerileri alma • Ders materyali, sunum ve çalışma sayfası üretimi • Çeviri ve dil desteği • Erişilebilirlik unsurları (altyazı, sesli anlatım, sadeleştirme) • Rubrik taslağı hazırlama	• Sınav puanlamasının ve geri bildirimin tamamen yapay zekâya bırakılması • Akademik danışmanlığın veya öğrenciye özel geri bildirimin kontrolsüz devredilmesi • Entelektüel katkı içermeyen, tümüyle üretilmiş ders kaynaklarının kendi eseri gibi sunulması • Öğrenci not, devam ve disiplin bilgilerinin sistemlere girilmesi • Öğrenci kimliğini içeren ödev metinlerinin yetkilendirilmemiş araçlara yüklenmesi

8.6 Derse özgü istem (prompt) bankası

Öğretim elemanları, kendi derslerine özgü örnek istem bankaları oluşturabilir. İyi tasarlanmış bir istem bankası; öğrenciler arasındaki araç kullanma becerisi farkını azaltarak erişimde hakkaniyeti destekler, kullanımı görünür ve tartışılabilir kılar ve dersin öğrenme çıktılarıyla uyumlu kullanım örneklerini somutlaştırır. Bankalar Koordinatörlük aracılığıyla birimler arasında paylaşılabilir.

9. İdari Personel için Rehber

Yapay zekâ araçları idari süreçlerde önemli bir verimlilik kazancı sağlayabilir. Bu bölüm, idari personelin görev alanında hangi kullanımların uygun olduğunu düzenler.

9.1 İzin verilen kullanımlar

- Rutin idari görevler: yazışma taslağı hazırlama, belge düzenleme, toplantı notu özetleme, randevu ve iş planlama.
- Nesnel ve olgusal veri analizi: istatistiksel özet çıkarma, tablo düzenleme, tutarlılık kontrolü.
- Takdir yetkisi gerektirmeyen, standart nitelikteki soru ve taleplere yanıt taslağı üretme.
- Sunum, grafik ve multimedya içeriklerinin geliştirilmesi.
- Erişilebilirlik unsurları: çeviri, altyazı, sesli anlatım, metin sadeleştirme.
- Üniversite tanıtım materyallerinin hazırlanması (içeriğin doğruluğu kontrol edilmek kaydıyla).
- Mevzuat ve prosedür sorgulama (yanıtın resmî metinden doğrulanması şartıyla).

9.2 Yasak ve kısıtlı kullanımlar

- Kurumsal gizli bilgilerin, yönetici onayı ve yetkilendirme olmaksızın yapay zekâ sistemlerinde işlenmesi.
- Kişisel veri içeren belgelerin (öğrenci kayıtları, personel özlük dosyaları, sağlık raporları, disiplin evrakı) yetkilendirilmemiş sistemlere girilmesi.
- Öznel değerlendirme ve takdir yetkisi gerektiren konularda (personel değerlendirmesi, şikâyet sonuçlandırma, disiplin görüşü) belirleyici kullanım.
- İhale, satın alma ve sözleşme süreçlerine ilişkin gizlilik taşıyan belgelerin sisteme aktarılması.
- Yapay zekâ katkısının, gerektiği hâlde belirtilmemesi.

9.3 İdari süreçlerde sorumluluk

Yapay zekâ desteğiyle hazırlanan her belgenin doğruluğundan ve hukuka uygunluğundan, belgeyi hazırlayan ve imzalayan personel ile ilgili birim sorumludur. Çıktı, hiçbir durumda mevzuat metninin, resmî verinin veya yetkili birim görüşünün yerine geçmez. Sayısal veri içeren çıktılar kaynak sistemden doğrulanmadan kullanılamaz. Kullanılan yapay zekâ araçlarının lisans ve kullanım koşullarına uyulur.

10. Araştırma ve Yayın Süreçlerinde Üretken Yapay Zekâ

10.1 Üç kademeli araştırma riski çerçevesi

Araştırma faaliyetleri, işlenen verinin ve materyalin niteliğine göre üç risk kademesinde değerlendirilir.

Risk kademesi	Kapsam	Politika
Düşük-orta risk	Kamuya açık veri, anonim veri, kod geliştirme, dil ve yazım desteği, yayımlanmış literatürün taranması.	Yapay zekâ kullanımına izin verilir. Kullanım, yalnızca yazım ve dil bilgisi denetimi hariç, yayında veya raporda beyan edilir (bkz. 6.1).
Orta-yüksek risk	Kısmen gizli veri, proje tasarım bilgisi, henüz yayımlanmamış bulgular, kurum iş birliğiyle elde edilmiş veri, proje rapor taslakları.	Dikkatli kullanım: veri anonimleştirilir, başvuru belgeleri sisteme girilmez, kullanım açıkça beyan edilir, veri paylaşım anlaşması kontrol edilir.
Çok yüksek risk	Tanımlanabilir kişisel veya sağlık verisi, hakem değerlendirme materyali, ticari sır, gizlilik sözleşmesine tabi sanayi verisi, etik kurul onayına bağlı ham veri.	Yetkilendirilmemiş veya genel amaçlı harici yapay zekâ sistemlerinde kullanım yasaktır. Üniversite tarafından özel olarak yetkilendirilmiş kapalı/kurum kontrollü bir altyapıda işleme söz konusuysa, KVKK, etik kurul kararı, sözleşmesel yükümlülükler ve ilgili özel mevzuat ayrıca sağlanmadan kullanım yapılamaz.

10.2 İzin verilen araştırma kullanımları

- Literatür tarama asistanı olarak kullanım — bulunan kaynakların elle doğrulanması zorunludur.
- Yazım kalitesini iyileştirmek için dil düzeltme (içeriği ve anlamı değiştirmeden).
- Kod ve analiz betiklerinde söz dizimi desteği ve hata ayıklama.
- Sunum, poster ve şekil tasarımında görsel destek.
- Yöntem alternatiflerinin araştırılması — araştırmacının kendi analizinin yerine geçmemek kaydıyla.
- Açık erişimli veri kümelerinde ön keşif ve tanımlayıcı analiz.
- Etik kurul başvurusu ve aydınlatılmış onam metinlerinin dil bakımından sadeleştirilmesi (içerik araştırmacıya ait kalmak kaydıyla).
- Proje başvurularında öncelikle başvurulan kurumun (TÜBİTAK, BAP, uluslararası fon kuruluşları vb.) yapay zekâ kullanımına ilişkin kurallarına uyulur.

10.3 Yasaklar ve kesin kısıtlamalar

Kesinlikle yasak

• Hakem, panelist veya değerlendirici sıfatıyla görev yapılırken değerlendirilen makale, proje başvurusu veya tezin herhangi bir bölümünün, açık yetki ve uygun güvenli altyapı bulunmadan yapay zekâ sistemlerine girilmesi. Açık yetki, materyalin ait olduğu kurumun (dergi, fon kuruluşu, enstitü vb.) kurallarının bu kullanıma izin vermesini veya kurumun yazılı iznini; uygun güvenli altyapı, materyalin ait olduğu kurumun kendi kapalı sistemini ya da Üniversitece bu amaçla yetkilendirilmiş kurum kontrollü sistemi ifade eder. Bu koşulların dışındaki kullanım hem gizlilik hem de değerlendirme etiği ihlalidir (tez değerlendirmesi için bkz. 10.5).

• Üniversitenin fikrî ve sınai mülkiyet (patent, faydalı model vb.) başvurularını değerlendirmekle görevlendirilenlerin başvuru metninin tamamını veya bir bölümünü, açık yetki ve uygun güvenli altyapı bulunmadan yapay zekâ araçlarına yüklemesi.

• TÜBİTAK, BAP ve diğer destek programlarına ait başvuru belgelerinin, ara ve sonuç raporlarının

yetkilendirilmemiş sistemlere yüklenmesi.

• Araştırma katılımcılarına ait kişisel, sağlık, davranış veya demografik verilerin sisteme girilmesi.

• Yapay zekâ sisteminin yazar olarak gösterilmesi. Yazarlık, sorumluluk alabilme kapasitesini gerektirir; yapay zekâ sistemleri bu kapasiteye sahip değildir.

• Veri, bulgu, görsel veya referans uydurulması ya da yapay zekâ ile üretilmiş verinin gerçek veri gibi sunulması.

• Makale metninin tamamının veya belirleyici bölümlerinin yapay zekâya yazdırılıp beyan edilmemesi.

10.4 Alan bazlı uygulama örnekleri

Araştırma alanı	İzin verilen	Kısıtlı	Yasak
Sağlık ve tıbbi görüntüleme	Açık veri kümelerinde model mimarisi keşfi; kod hata ayıklama ve belgeleme; İngilizce dil düzeltme	Hastane iş birliğiyle elde edilen anonim görüntülerde destek — veri paylaşım anlaşmasına ve etik kurul onayına bağlı	Tanımlanabilir hasta verisi (ad, kimlik no, protokol no, tarih) içeren materyalin sisteme girilmesi
Tarım, çevre ve ziraat	Veri kümesi etiketleme yöntemi araştırması; model karşılaştırma tablosu düzenleme; yayın için dil düzeltme	Üretici veya işletme bilgisi içeren saha verilerinin işlenmesi — anonimleştirme zorunlu	Ticari iş birliği kapsamındaki gizli verim ve maliyet verilerinin paylaşılması
Sosyal bilimler ve eğitim	Literatür sentezi taslağı; ölçek maddelerinin dil kontrolü; nitel analiz kodlama şeması taslağı	Katılımcı görüşme metinleri — yalnızca tam anonimleştirmeden sonra ve etik kurul onayı kapsamında	Katılımcı kimliğini içeren ham görüşme kayıt ve dökümlerinin yüklenmesi
Mühendislik ve sanayi iş birliği	Firmware ve yazılım geliştirmede söz dizimi desteği; arayüz taslağı; standart ve norm sorgulama	Sanayi iş birliği projelerinde — gizlilik sözleşmesi hükümleri öncelikle kontrol edilmelidir	Patent başvurusu öncesi buluş içeriğinin ve gizlilik sözleşmesine tabi teknik verinin paylaşılması

10.5 Lisansüstü tez süreçleri

- Tez öneri ve tez metinlerinde yapay zekâ kullanımı, danışmanın bilgisi dâhilinde yürütülür.
- Beyan, tezin önsöz veya yöntem bölümünde açık biçimde yapılır.
- Tez savunmasında, öğrencinin metnin her bölümünü açıklayabilmesi ve savunabilmesi esastır.
- Danışman, tez sürecinin başında öğrenciyle bu rehberi ve beklentileri gözden geçirir.
- Benzerlik raporu, yapay zekâ kullanımını tespit etmek için tasarlanmamıştır; tek başına yeterli değildir.
- Tez jürisi ve tez izleme komitesi üyeleri, değerlendirdikleri tezin veya raporun tamamını ya da herhangi bir bölümünü, 10.3'teki açık yetki ve uygun güvenli altyapı koşulları sağlanmadıkça yapay zekâ araçlarına yükleyemez. Harici yapay zekâ tespit yazılımı kullanılmaz; gerektiğinde yalnızca Üniversitece yetkilendirilmiş benzerlik ve tespit sistemleri kullanılır. Bu koşullarla kullanılan bir sistemin ürettiği çıktı, örneğin jüri üyelerinin bireysel raporlarından derlenen ortak rapor, taslak niteliğindedir; jüri üyelerince gözden geçirilir ve değerlendirme ile nihai karar jüri üyelerine aittir. Değerlendirme nesnel kanıtlara dayanır; öğrencinin dil becerisine ilişkin varsayımlarla yapay zekâ kullanıldığı sonucuna varılmaz. Tezdeki yapay zekâ kullanım beyanı jüriye sunulan metinde yer alır; beyan kapsamındaki kullanım savunmada sorgulanabilir.

10.6 Etik kurul süreçleri ve insan katılımcılı araştırmalar

Etik kurul değerlendirmesine tabi araştırmalarda, araştırmanın yürütülmesinde üretken yapay zekâ kullanılacaksa kullanımın amacı, kapsamı, niteliği ve araştırma verileri üzerindeki etkisi etik kurul

başvurusunda açıklanır. Yapay zekâ kullanımı, ilgili etik kurulun onay koşulları ile kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuat çerçevesinde gerçekleştirilir.

Yapay zekâ aracılığıyla oluşturulan sentetik veriler, gerçek araştırma katılımcılarından elde edilmiş veri olarak sunulamaz. Anket, görüşme ve benzeri insan katılımcılı araştırmalarda yapay zekâ sistemleri gerçek katılımcıların yerine kullanılamaz. Sentetik verilerin araştırma, modelleme veya simülasyon amacıyla kullanımında verinin niteliği ve sınırlılıkları açıkça belirtilir.

11. Kişisel Veri, Bilgi Güvenliği ve Yasaklı Kullanımlar

11.1 Yapay zekâ sistemlerine girilmesi yasak bilgiler

Aşağıdaki bilgi türlerinin, Üniversite tarafından yetkilendirilmemiş yapay zekâ sistemlerine girilmesi kesinlikle yasaktır:

- Ad, soyad, T.C. kimlik numarası, doğum tarihi, adres, iletişim bilgisi ve benzeri kişisel tanımlayıcılar.
- Öğrencilere ait not, devam, disiplin, burs ve danışmanlık kayıtları.
- Personele ait özlük, performans, sağlık ve disiplin bilgileri.
- Araştırma katılımcılarına ait her türlü sağlık, davranış veya demografik veri.
- Klinik uygulama, staj ve saha çalışmalarında edinilen hasta, danışan veya kurum bilgileri; ad ve kimlik numarası çıkarılmış olsa dahi tarih, protokol numarası, nadir tanı, yer veya kurum adı gibi bir arada kişiyi tanımlanabilir kılan bilgiler içeren vaka özetleri.
- TÜBİTAK, BAP ve diğer destek programlarına ait başvuru belgeleri, proje teklifleri ve raporlar.
- Hakem değerlendirme materyalleri: proje başvuruları, makale ve tez taslakları. Hakem, panelist ve jüri sıfatıyla erişilen materyal için 10.3'teki açık yetki ve uygun güvenli altyapı koşulları uygulanır.
- Üniversite ile sanayi, hastane veya kamu kurumu arasındaki gizlilik taşıyan iş birliği verileri.
- Sınav soruları (uygulanmadan önce), sınav kâğıtları ve cevap anahtarları.
- İhale, satın alma ve sözleşme süreçlerine ilişkin gizli belgeler.
- Kurumsal ağ yapılandırması, kullanıcı adı, parola ve erişim anahtarları.

> **Klinik uygulama ve stajlarda**
> Sağlık alanındaki birimler, klinik uygulama ve staj yönergelerine veya protokollerine bu yasağı ve öğrencinin yükümlülüklerini açıkça yazar; öğrenciler uygulama öncesinde bilgilendirilir. Sağlık birimlerinde klinik amaçlı kullanımlarda Sağlık Hizmetlerinde Yapay Zekâ Kullanım Rehberi uygulanır.

11.2 Anonim ve sentetik veri kullanımı

- Mümkün olduğunda açık erişimli veri kümeleri tercih edilmelidir.
- Kişisel veriler, geri döndürülemez biçimde anonimleştirildikten sonra kullanılabilir. Anonimleştirmenin yeterliliği, tekrar tanımlanabilirlik riski gözetilerek değerlendirilir.
- Sentetik veri üretimi için yapay zekâ araçları kullanılabilir; ancak üretilen verinin sentetik olduğu ve sınırlılıkları beyan edilmelidir. Sentetik veri, gerçek araştırma katılımcılarından elde edilmiş veri olarak sunulamaz (bkz. 10.6).
- Kurumsal veriyle çalışılması gereken hâllerde, verinin kurum içinde kaldığı yetkilendirilmiş sistemler kullanılır.

11.2.1 Sağlık eğitimi ve klinik uygulamalarda ek güvence

Sağlık eğitimi ve klinik uygulamalarda üretken yapay zekâ çıktısı klinik kararın veya yetkili sağlık meslek mensubunun değerlendirmesinin yerine geçmez. Yanlış veya eksik çıktı, otomasyon yanlılığı, eşitsizlik, siber güvenlik ve hasta mahremiyeti riskleri gözetilir. Hasta ve sağlık verileri yalnızca mevzuata uygun, işleme şartı ve erişim yetkileri belirlenmiş, Üniversite tarafından yetkilendirilmiş sistemlerde işlenebilir. Sağlık araştırmalarında etik kurul onayı ve veri yönetişimi şartları ayrıca uygulanır.

11.3 Yasaklı kullanım biçimleri

Aşağıdaki kullanımlar, hangi seviyede olursa olsun ve beyan edilse dahi yasaktır:

- Bir kişinin görüntü, ses veya videosunun rızası olmaksızın üretilmesi veya değiştirilmesi (deepfake).

- Siber zorbalık, akran zorbalığı, taciz veya yıldırma amaçlı içerik üretimi.
- Ayrımcı, aşağılayıcı, nefret söylemi içeren veya belirli grupları hedef alan içerik üretimi.
- Yanıltıcı bilgi, sahte belge, sahte kimlik veya sahte akademik kayıt üretimi.
- Üniversitenin veya bir birimin adını, logosunu veya kurumsal kimliğini yetkisiz biçimde kullanan içerik üretimi.
- Üniversitenin bilgi sistemlerine veya üçüncü tarafların sistemlerine yönelik yetkisiz erişim amaçlı kullanım.

11.4 Olay bildirimi

> **Yirmi dört saat kuralı**
>
> Kurumsal veya kişisel verinin yetkilendirilmemiş bir yapay zekâ sistemine yüklendiğinin fark edilmesi, bir güvenlik zafiyetinin tespit edilmesi veya bu rehberde yasaklanan bir kullanımın öğrenilmesi hâlinde, durum en geç 24 saat içinde Bilgi İşlem Daire Başkanlığına ve Yapay Zekâ Koordinatörlüğüne bildirilir.
>
> İyi niyetle ve gecikmeksizin yapılan bildirim, olayın değerlendirilmesinde lehe bir unsur olarak dikkate alınır. Bildirimin yapılmaması veya geciktirilmesi ise ayrı bir sorumluluk doğurur.
>
> Bu 24 saatlik süre kurum içi erken bildirim kuralıdır; 6698 sayılı Kanun ve Kişisel Verileri Koruma Kurulu kararları uyarınca veri sorumlusunun Kurula ve ilgili kişilere yönelik bildirim yükümlülüklerinin yerine geçmez.

11.5 Kurumsal araçlarda kayıt tutma

Üniversite tarafından sağlanan yapay zekâ araçlarında; sistem güvenliği, kapasite planlaması, maliyet analizi ve kötüye kullanımın önlenmesi amacıyla teknik kayıtlar tutulabilir. Bu kayıtların kapsamı, saklama süresi ve erişim yetkileri önceden duyurulur; kayıtlar yalnızca belirtilen amaçlarla ve yetkili personel tarafından işlenir. Kullanıcılar, kurumsal araçları kullanmadan önce bu hususta bilgilendirilir.

11.6 Yetkilendirilmiş sistemler listesi ve geçiş dönemi

- Koordinatörlük, Yapay Zekâ Koordinatörlüğü Yönergesi uyarınca tuttuğu envanteri esas alarak Yetkilendirilmiş Yapay Zekâ Sistemleri Listesini hazırlar, Üniversitenin resmî internet sayfasında yayımlar ve güncel tutar. Listede her sistem için sistemin adı, sorumlu birim, girilebilecek en yüksek veri sınıfı (kamuya açık, kurum içi, kişisel, özel nitelikli kişisel veri) ve kullanım koşulları gösterilir.
- Bu rehberde "yetkilendirilmiş sistem", listede yer alan ve listede gösterilen veri sınıfı ile koşullar çerçevesinde kullanılan sistemi ifade eder. Listede yer almayan bir sistem, kişisel veya gizli veri bakımından yetkilendirilmemiş sayılır.
- Üniversite adına tedarik edilen sistemlerde hizmet sağlayıcının veri güvenliği yükümlülükleri, verinin işlendiği ülke, veri alıcıları ve alt işleyenler, saklama ve silme süreleri, verinin model eğitiminde kullanılıp kullanılmayacağı ve denetim hakları sözleşmede açıkça düzenlenir; kullanıcılar 6698 sayılı Kanunun ilgili hükümleri uyarınca aydınlatılır. Verinin yurt dışında işlenmesi veya yurt dışındaki alıcılara/alt işleyenlere aktarılması hâlinde 6698 sayılı Kanundaki güncel aktarım rejimi uygulanır; yeterlilik kararı, uygun güvenceler veya kanunda öngörülen istisnai aktarım şartlarından hangisine dayanıldığı tedarik ve kullanım öncesinde belgelenir. Standart sözleşme kullanılması hâlinde Kuruma yapılması gereken bildirimler ayrıca yerine getirilir.
- Liste yayımlanana ve kişisel veri işlemeye uygun kurumsal altyapı sağlanana kadar, kişisel veya özel nitelikli kişisel veri içeren işler yapay zekâ sistemleriyle yapılmaz. Bu işlerin yapay zekâ kullanılmadan, mevcut yöntemlerle yürütülmesi olağan uygulamadır ve görevin aksatılması sayılmaz. Kişisel veri içermeyen kullanımlar bu rehberin genel kurallarına tabidir.

12. Akademik Dürüstlük ve Etik İhlaller

12.1 Akademik usulsüzlük sayılan davranışlar

- Ders veya değerlendirme kapsamında ilan edilmiş yapay zekâ kullanım kurallarına aykırılık, öncelikle akademik değerlendirme ve akademik dürüstlük ilkeleri çerçevesinde ele alınır. Aşağıdaki davranışlar, bunlarla sınırlı olmamak kaydıyla, akademik usulsüzlük kapsamında değerlendirilebilir:
- Yapay zekâ tarafından üretilen metin veya kodun beyan edilmeden özgün çalışma olarak sunulması.
- Seviye 0 olarak belirlenmiş bir görevde yapay zekâ aracı kullanılması.
- Sınav ortamına izin verilmemiş bir yapay zekâ aracı gizlenerek sokulması veya erişilmesi.
- Başka bir öğrencinin çalışmasının yapay zekâ ile üretilerek ona verilmesi.
- Yayın, tez veya proje metninin belirleyici bölümlerinin yapay zekâya yazdırılıp beyan edilmemesi.
- Yapay zekâ ile uydurulmuş kaynak, veri, görsel veya bulgunun gerçek gibi sunulması.
- Hakem veya değerlendirici sıfatıyla, değerlendirilen materyalin yapay zekâ sistemlerine girilmesi.
- Beyanın gerçeğe aykırı veya eksik yapılması (örneğin kapsamın olduğundan dar gösterilmesi).

Yapay zekâ kullanımı tek başına ve kendiliğinden disiplin suçu sayılmaz. Ancak akademik usulsüzlüğe sebep olan fiil veya olgunun ayrıca 2547 sayılı Kanunda düzenlenen disiplin suçlarından birinin unsurlarını oluşturduğuna ilişkin yeterli emare bulunması hâlinde, disiplin soruşturması süreci ayrıca yürütülür.

12.2 Tespit yöntemleri ve sınırları

Öğretim elemanları, yapay zekâ kullanımını değerlendirirken aşağıdaki göstergelerden yararlanabilir:

- Yapay zekâ dedektör araçlarının çıktıları.
- Yazı stilinde tutarsızlık; öğrencinin önceki çalışmalarından belirgin biçimde farklı bir dil düzeyi.
- Öğrencinin, kendi yazdığını belirttiği içeriği sözlü olarak açıklayamaması.
- Sürüm kontrol geçmişinin proje süreciyle uyumsuzluğu.
- Konu veya veri gereksinimleriyle uyumsuz, genel ve bağlamsız içerik.

- Var olmayan veya konuyla ilgisiz referanslar.

> Dedektör araçlarının sınırı
> Yapay zekâ tespit araçlarının çıktıları tek başına ihlal delili, not indirimi veya disiplin işlemi için yeterli kabul edilemez. Bu araçlar yanlış pozitif üretebilmekte; özellikle ana dili farklı olan, sade ve kurallı yazan veya teknik/formülsel metin üreten öğrenciler aleyhine sistematik hata yapabilmektedir. Dedektör çıktısı yalnızca destekleyici bir göstergedir ve başka somut kanıtlarla birlikte değerlendirilir. Hiçbir öğrenci hakkında yalnızca bir dedektör skoruna dayanılarak ihlal kararı verilemez. Öğrenci çalışmasının üçüncü taraf bir dedektör hizmetine yüklenmesi; kişisel veri, gizlilik, fikrî haklar, saklama süresi, yurt dışına aktarım ve model eğitiminde kullanım bakımından Üniversitenin veri güvenliği ve yetkilendirme kurallarına tabidir. Tez, araştırma projesi ve yayımlanmamış akademik çalışmaların gizliliği korunur; bu tür belgeler, Üniversite tarafından güvenlik ve veri işleme koşulları bakımından yetkilendirilmemiş harici tespit sistemlerine yüklenemez.

Uygulama birliği için örnek durumlar. Aşağıdaki örnekler, tespit göstergelerinin birlikte nasıl değerlendirileceğini göstermek amacıyla verilmiştir; bağlayıcı değildir.

Durum	Değerlendirme
Dedektör yüksek skor veriyor; öğrenci taslak geçmişini ve kaynak notlarını sunuyor, çalışmasını sözlü olarak tutarlı biçimde açıklıyor.	Dedektör çıktısı tek başına delil olmadığından işlem başlatılmaz; durum kayda alınarak kapatılır.
Çalışmada var olmayan üç kaynak bulunuyor; öğrenci bu kaynakları gösteremiyor.	Somut ve doğrulanabilir bir göstergedir; 12.3'teki süreç işletilir.
Seviye 1 olarak ilan edilmiş bir görevde bir bölüm yeniden yazdırılmış; beyan yok; öğrenci ÜYZ ile yeniden yazdırdığını kabul ediyor ve seviye dönem başında duyurulmuş.	Usulsüzlük kapsamındadır; ilk ihlal ve hafifletici koşullar varsa eğitici uyarı yolu değerlendirilebilir (12.3).
Seviyesi Ders Bilgi Formunda belirtilmemiş bir ödevde beyan edilmemiş ÜYZ kullanımı tespit ediliyor.	Belirsizlik öğrenci aleyhine yorumlanamaz; öncelik politikanın açıklığa kavuşturulmasıdır.

12.3 İzlenecek süreç

1. Öğretim elemanı, şüphelendiği durumu somut gerekçeleriyle yazılı olarak kayıt altına alır.
2. Öğrenciye durum bildirilir ve açıklama yapma fırsatı tanınır. Bu görüşme, süreci başlatan değil aydınlatan bir aşamadır.
3. Disiplin hukuku bakımından değerlendirme, ilgili mevzuat çerçevesinde yetkili makam ve kurullarca yapılır. Akademik değerlendirme sonucu ile disiplin hukuku sonucu birbirinden ayrıdır. Disiplin hükümleri saklıdır.
4. Açıklama yeterli görülmezse durum bölüm başkanlığına bildirilir ve dosya oluşturulur.
5. İlk ihlalin hafifletici koşullar içerdiği, özellikle politika belirsizliğinden kaynaklandığı durumlarda eğitici uyarı yoluna gidilebilir. Bu Rehber yaptırım öngörmez; ihlallerde fiilin niteliğine göre kişisel verilere ilişkin olarak 6698 sayılı Kanun, fikrî haklara ilişkin olarak 5846 sayılı Kanun, eğitim-öğretim ile araştırma ve yayın etiğine ilişkin olarak 2547 sayılı Kanun ve ilgili ikincil düzenlemeler uygulanır.
6. Usulsüzlük şüphesi değerlendirilirken ve yetkili mercilere bildirimde bulunulurken; kullanımın kapsamı, görevin seviyesi ve ağırlığı, beyan yapılıp yapılmadığı, kast veya ihmal bulunup bulunmadığı, ihlalin

tekrarı ve öğrenme çıktısına etkisi gözetilir. Disiplin cezasının belirlenmesi ilgili mevzuatta yetkili kılınan mercilere aittir.

7. Öğretim elemanı ve araştırmacıların ihlalleri, ilgili disiplin ve araştırma-yayın etiği mevzuatına göre değerlendirilir.

> **Politika belirsizliği bir hafifletici nedendir**
>
> Dersin yapay zekâ seviyesi Ders Bilgi Formunda açıkça belirtilmemişse veya öğrenciye duyurulmamışsa, öğrencinin bilerek ihlal ettiği kabul edilemez. Bu durumda öncelik, öğrencinin cezalandırılması değil politikanın açıklığa kavuşturulmasıdır. Seviyenin ilan edilmesi öğretim elemanının yükümlülüğüdür.

12.4 Yapay Zekâ Koordinatörlüğünün rolü

Koordinatörlük; ilke, ölçüt ve rehber geliştirir, farkındalık ve eğitim faaliyetleri yürütür, talep hâlinde birimlere ve kurullara teknik ve yöntemsel görüş verir. Koordinatörlüğün soruşturma başlatma, disiplin cezası verme veya ihlal kararı alma yetkisi yoktur; bu yetkiler ilgili mevzuatta belirlenen makam ve kurullardadır.

13. Eğitim, Farkındalık ve Kapasite Geliştirme

13.1 Öğrencilere yönelik faaliyetler

Faaliyet	Kapsam	Dönem	Hedef kitle
Yapay Zekâ Etik Kullanım Oryantasyonu	Bu rehberin temel ilkeleri, seviye sistemi, beyan formatları — Koordinatörlükçe hazırlanan standart bilgilendirme metni ve kısa çevrim içi modülle zorunlu bilgilendirme	Her dönem başı	Tüm öğrenciler
Yapay Zekâ Okuryazarlığı Atölyeleri	İstem tasarımı, çıktı doğrulama, halüsinasyon tespiti, araç karşılaştırması	Güz ve bahar	Tüm sınıflar
Araştırma Etiği ve Yapay Zekâ Semineri	TÜBİTAK/BAP süreçlerinde ÜYZ, KVKK, yayın etiği	Yılda en az bir kez	Lisansüstü ve son sınıf
Vaka Tartışmaları	Anonimleştirilmiş gerçek ihlal vakaları, etik ikilemler, sınıf içi tartışma	Her dönem	Etik ve meslek dersleri
Yapay Zekâ Yetkinlik Belgesi	Üniversite onaylı yapay zekâ kullanım yetkinliği belgesi	Mezuniyet öncesi	İsteğe bağlı, tüm öğrenciler

13.2 Öğretim elemanlarına yönelik faaliyetler

Faaliyet	Kapsam	Hedef
Birim Politika Atölyesi	Ders seviyelerinin belirlenmesi, örnek ödev ve sınav tasarımı, Ders Bilgi Formu metinleri	Birim düzeyinde uzlaşı
Yapay Zekâya Dayanıklı Değerlendirme Eğitimi	Sözlü savunma, süreç portföyü, canlı uygulama, rubrik geliştirme	Uygulama becerisi
Dedektör Araç Eğitimi	Mevcut araçların doğruluk sınırları ve çıktıların nasıl yorumlanacağı	Adil değerlendirme
Akran Paylaşım Toplantıları	Dönem sonu "ne işe yaradı / ne işe yaramadı" deneyim paylaşımı	Pratik iyileştirme
KVKK ve Araştırma Etiği Eğitimi	Veri güvenliği yükümlülükleri, hakem etiği, TÜBİTAK uyumu	Hukuki uyum
Rol Bazlı Yapay Zekâ Okuryazarlığı ve Yüksek Etkili Sistem Operatörü Eğitimi	Göreve göre YZ okuryazarlığı, insan gözetimi, önyargı/ayrımcılık, veri koruma, kayıt ve itiraz süreçleri; yüksek etkili sistemleri kullanan personel için uygulamalı yeterlilik	Göreve uygun yeterlilik ve güvenli kullanım

13.3 İdari personele yönelik faaliyetler

- Yıllık hizmet içi eğitim: idari süreçlerde uygun kullanım, veri güvenliği ve yasak kullanımlar.
- Birim bazlı uygulama örnekleri ve istem şablonları paylaşımı.
- Bilgi güvenliği farkındalık eğitimi kapsamında yapay zekâ modülü.

14. Mezun Yetkinlikleri ve Program Çıktıları

Yapay zekâ çağında mezunlarımızdan beklenen yetkinlikler, mevcut program çıktılarına ek olarak aşağıdaki gibi tanımlanmıştır. Birimler, bu yetkinlikleri kendi program çıktılarıyla ilişkilendirir ve akreditasyon belgelerinde gösterir.

Yetkinlik alanı	Beklenen yetkinlik
Yapay zekâ okuryazarlığı	Farklı araç türlerini (dil modelleri, görüntü modelleri, kod asistanları, ajanlar) tanır; güçlü ve zayıf yönlerini değerlendirir.
Eleştirel değerlendirme	Çıktıyı doğrular, hataları ve önyargıları tespit eder, bağımsız yargıya varır.
Etik ve sorumlu kullanım	Akademik ve mesleki ortamlarda kullanımını etik standartlara uygun biçimde beyan eder ve sınırlarını bilir.
İnsan-yapay zekâ iş birliği	İnsan kararları ile yapay zekâ önerileri arasındaki dengeyi kurar; aracı karar verici değil destek olarak konumlandırır.
Veri güvenliği farkındalığı	Kişisel ve kurumsal verinin bu sistemlerle nasıl etkileşime girdiğini anlar; KVKK uyumunu gözetir.
Alan içi uygulama yetkinliği	Kendi disiplinine özgü yapay zekâ uygulamalarını tanır ve mesleki pratiğe uyarlar.
Analitik bağımsızlık	Temel analitik, matematiksel ve yöntemsel becerilerini yapay zekâ bağımlılığı olmaksızın sürdürür.
Yaşam boyu öğrenme	Hızla değişen ortamda bağımsız öğrenme kapasitesini korur; gelişmeleri takip eder.

15. Kalite Güvencesi ve İzleme

15.1 PUKÖ döngüsüne entegrasyon

Aşama	Faaliyet	Sorumlu	Dönem
PLANLA	Ders seviyelerini belirle · Birim eylem planını hazırla · Eğitim takvimini oluştur · Öğrenci oryantasyonunu tasarla	Bölüm başkanlıkları, birim yapay zekâ temsilcileri	Eylül
UYGULA	Oryantasyonu yap · Ders politikalarını duyur · Beyanları topla · Değerlendirmeleri politikaya göre yürüt · Şüpheli durumları kayda al	Öğretim elemanları	Dönem boyunca
KONTROL ET	Beyan oranlarını izle · Vakaları analiz et · Öğrenci ve personel geri bildirimini topla · Göstergeleri ölç	Birim kalite komisyonları, Koordinatörlük	Dönem sonu
ÖNLEM AL	Tespit edilen sorunlara göre uygulamayı düzelt · Rehberi revize et · Yeni gelişmeleri değerlendir	Yapay Zekâ Koordinatörlüğü Yönetim Kurulu	Yaz dönemi

15.2 İzleme göstergeleri

Gösterge	Ölçüm yöntemi	Hedef
Ders Bilgi Formunda yapay zekâ seviyesi belirtilen ders oranı	Dönem başı müfredat taraması	Yıl 1: %100
Beyan oranı (Seviye 2 ve üzeri derslerde)	Öğretim elemanı raporu: beyan yapılan ödev / toplam ödev	İlk yıl ölçümü başlangıç düzeyi kabul edilir; hedef Kalite Komisyonunca belirlenir
Örneklem üzerinden içeriği kontrol edilen beyan oranı	Birim raporu: kontrol edilen beyan / toplam beyan	Her dönem raporlanır
Dönem başı politika duyurusu yapan öğretim elemanı oranı	Birim raporu	Yıl 1: %100
Yapay zekâya dayanıklı değerlendirme içeren ders oranı	Dönem sonu müfredat taraması	Her yıl artış trendi
Öğrenci farkındalık düzeyi	Dönem sonu anketi (5'li ölçek)	İlk yıl ölçümü başlangıç düzeyi kabul edilir; hedef Kalite Komisyonunca belirlenir
Yetkili mercilerce sonuçlandırılan, yapay zekâ ile ilişkili akademik usulsüzlük vakası sayısı	Birim disiplin kayıtları	Eğitimle birlikte azalma trendi
Eğitim faaliyetlerine katılan personel ve öğrenci sayısı	Koordinatörlük kayıtları	Her yıl artış
Bildirilen veri güvenliği olayı sayısı ve ortalama bildirim süresi	Bilgi İşlem ve Koordinatörlük kayıtları	Bildirim süresi ≤ 24 saat
Rehber güncelleme döngüsü	Yıllık revizyonun yapılıp yapılmadığı	Her akademik yıl 1 revizyon
Kurumsal yapay zekâ sistemlerinin enerji tüketimi ve kullanım maliyeti (İlke 9)	Bilgi İşlem Daire Başkanlığı kayıtları	Kurumsal sistemler devreye alındıktan sonra yıllık raporlanır
Rehbere ilişkin iletilen geri bildirim sayısı ve sonuçlandırılma durumu	Koordinatörlük kayıtları	Yıllık gözden geçirmede raporlanır

16. Yönetişim, Sorumluluk Dağılımı ve Yürürlük

16.1 Sorumluluk dağılımı

Bu rehberin uygulanması, birim sahipliğine dayanır. Her bölümün sahibi olan birim, o bölümün uygulanmasından, güncel tutulmasından ve göstergelerin raporlanmasından sorumludur.

Birim / rol	Sorumlu olduğu alan
Yapay Zekâ Koordinatörlüğü	Rehberin bütünü; güncelleme, eş güdüm, görüş verme, kurumsal sistem envanteri, Yetkilendirilmiş Yapay Zekâ Sistemleri Listesinin yayımlanması, izleme ve raporlama
Akademik birimler ve bölüm başkanlıkları	Ders seviyelerinin bölüm akademik kurulunca belirlenmesi, Ders Bilgi Formlarına işlenmesi, öğrenci duyurusu, birim tamamlayıcı rehberleri; staj ve klinik uygulama yönerge ve protokollerine veri koruma hükümlerinin işlenmesi
Öğretim elemanları	Ders politikasının uygulanması, beyanların toplanması, değerlendirme tasarımı, ihlal şüphesinin kayda alınması
Birim yapay zekâ temsilcileri	Koordinatörlük ile birim arasında bilgi akışı, uygulama örneklerinin toplanması, dönemlik raporlama
Bilgi İşlem Daire Başkanlığı	Kurumsal sistemlerin kurulumu ve işletimi, bilgi güvenliği, erişim yetkileri, kayıt ve denetim izi, olay müdahalesi
Kalite Koordinatörlüğü ve Kalite Komisyonu	Göstergelerin kalite güvence sistemine entegrasyonu, iç değerlendirme ve akreditasyon raporlaması
BAP Koordinasyon Birimi ve proje destek birimleri	Proje süreçlerinde rehberin uygulanması, başvuru ve rapor beyanlarının takibi
Etik kurullar	Araştırma ve yayın etiği başvurularının değerlendirilmesi
Kişisel verilerden sorumlu birim	KVKK uyumu, veri envanteri, aydınlatma metinleri, veri ihlali süreçleri
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı	Ders Bilgi Formu altyapısı, öğrenci bilgilendirmeleri, kayıt süreçleri
Engelli Öğrenci Birimi	Engelli öğrencilerin yardımcı teknoloji kullanımına ilişkin ders ve sınav uyarlamalarında öğretim elemanlarıyla eşgüdüm
Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı	Bilgi okuryazarlığı desteği, kaynak doğrulama rehberliği, benzerlik tespit hizmetleri
Personel Daire Başkanlığı	Personele yönelik hizmet içi eğitimlerin planlanması

16.2 Yürürlük ve güncelleme

Bu Rehber, Yozgat Bozok Üniversitesi Senatosunun kabulü ile yürürlüğe girer ve Üniversitenin resmî internet sayfasında yayımlanır. Rehberin uygulanmasına yönelik form, şablon ve teknik kılavuzlar, üst mevzuata ve Senato kararlarına aykırı olmamak kaydıyla Yapay Zekâ Koordinatörlüğü Yönetim Kurulu kararıyla güncellenebilir. Yeni bir hak sınırlaması, disiplin suçu/cezası veya kişisel veri işleme yetkisi ancak ilgili mevzuat ve yetkili organ kararına dayanabilir.

Rehber her akademik yıl sonunda gözden geçirilir. Yapılan değişiklikler sürüm numarasıyla duyurulur.

Sürüm: 3.0 — Senatoya sunulacak nihai metin (27 Ekim 2026)
Rehberin Kabul Edildiği Senato Kararının Tarihi ve Sayısı: ...../...../20..... — Sayı: .....

EK A — Öğrenci Yapay Zekâ Kullanım Beyan Formu

Bu form, Seviye 2 ve üzeri olarak belirlenmiş görevlerde teslim edilen çalışmaya eklenir. Seviye 0 ve Seviye 1 görevlerde form gerekmez. Elektronik teslimlerde form, teslim ortamında elektronik olarak da doldurulabilir.

ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ KULLANIM BEYAN FORMU	
Öğrenci adı soyadı	
Öğrenci numarası	
Ders kodu ve adı	
Dersin/görevin yapay zekâ seviyesi	
Ödev / proje başlığı	
Teslim tarihi	

Aşağıdaki tabloyu, kullandığınız her araç için ayrı satır olacak biçimde doldurunuz.

Kullanılan araç (erişilebiliyorsa sürümü)	**Kullanım amacı**	**Kullanıldığı bölüm / aşama**

Özgün katkınızı kısaca açıklayınız (neyi kendiniz yaptınız?)

Beyan

Bu çalışmadaki özgün düşünce, analiz ve kararlar tarafıma aittir. Yukarıda beyan ettiğim yapay zekâ araçlarını yalnızca belirttiğim amaç ve kapsamda kullandım. Kullandığım araçların ürettiği içeriği doğruladığımı, atıf yaptığım kaynakları bizzat kontrol ettiğimi ve teslim ettiğim çalışmanın tamamını anladığımı beyan ederim. Beyanımın gerçeğe aykırı olması hâlinde akademik usulsüzlük hükümlerinin uygulanacağını bilmekteyim.

Tarih: ……../……../20…… İmza: ……

EK B — Ders Bilgi Formu Yapay Zekâ Seviyesi Beyan Metinleri

Aşağıdaki metinler, Ders Bilgi Formunun ilgili alanına doğrudan kopyalanabilir. Metinler, dersin özelliğine göre daraltılabilir; genişletilemez.

Seviye 0 — Kullanım Kapalı

> Bu derste/bu değerlendirmede üretken yapay zekâ araçlarının kullanılması yasaktır. Ölçülen beceriler öğrenci tarafından bizzat kazanılmalıdır. Bu kapsamdaki kullanım, beyan edilmiş olsa dahi akademik usulsüzlük teşkil eder ve ilgili mevzuat hükümlerine göre değerlendirilir. Engelli öğrencilerin onaylı uyarlamaları kapsamındaki yardımcı teknolojiler bu yasağın dışındadır.

Seviye 1 — Minimal Kullanım

> Bu derste üretken yapay zekâ araçları yalnızca dil bilgisi, yazım ve biçimlendirme desteği amacıyla kullanılabilir. İçerik, analiz ve argümanların tamamı öğrenciye ait olmalıdır. Bu seviyede beyan zorunlu değildir; ancak kullanılan araçların belirtilmesi teşvik edilir. Sınavlarda hiçbir araç kullanılamaz.

Seviye 2 — Orta Düzey Kullanım

> Bu derste üretken yapay zekâ araçları; fikir geliştirme, taslak oluşturma, kavram açıklatma ve hata ayıklama amacıyla kullanılabilir. Elde edilen içerik öğrencinin kendi analizi ve yorumuyla bütünleştirilmelidir. Beyan zorunludur: teslim edilen çalışmaya EK A'daki Yapay Zekâ Kullanım Beyan Formu eklenir ve kullanımın hangi bölümlerde olduğu işaretlenir. Sınavlarda hiçbir araç kullanılamaz.

Seviye 3 — Gelişmiş Kullanım

> Bu derste üretken yapay zekâ araçları; veri analizi, taslak geliştirme, özetleme, kodlama desteği ve görselleştirme süreçlerinde ortak çalışma aracı olarak kullanılabilir. Kullanılan araçlar, erişilebiliyorsa sürümleri ve katkı biçimi raporda mutlaka belirtilir. Teknik doğrulama, bilimsel yorumlama ve nihai sorumluluk öğrenciye aittir. Teslimlerde EK A'daki beyan formu zorunludur. Sınavlarda hiçbir araç kullanılamaz.

Seviye 4 — Entegre Kullanım

> Bu derste üretken yapay zekâ, öğrenme sürecinin bir parçası ve öğrenme ortağı olarak kullanılır. Öğrencilerden yapay zekâ ile yürüttükleri etkileşimi belgelemeleri, aldıkları önerileri eleştirel olarak değerlendirmeleri ve nihai çözümü kendi katkılarıyla geliştirmeleri beklenir. Süreç günlüğü ve EK A'daki beyan formu zorunludur. Değerlendirmede, çıktının aktarılması değil nasıl dönüştürüldüğü esas alınır.

Seviye 5 — Tam Entegre Kullanım

> Bu dersin öğrenme çıktılarının bir kısmı doğrudan üretken yapay zekâ araçlarının kullanımı üzerine kuruludur; araçların etkin ve eleştirel kullanımı dersin hedeflerindendir. Öğrenciler kullandıkları araçları, erişilebiliyorsa sürümlerini ve kullanım aşamalarını ayrı bir bölümde raporlar; süreç günlüğü tutar. Yapay zekâ çıktısının doğrulanması, sınırlılıklarının değerlendirilmesi ve öğrencinin özgün katkısı değerlendirmenin ağırlıklı bileşenidir.

Görev bazlı farklılaşma için ek cümle

> Bu derste görev türlerine göre farklı seviyeler uygulanır: sınavlar Seviye 0, laboratuvar/ödev raporları Seviye ....., dönem projesi Seviye ..... olarak belirlenmiştir. Her görevin seviyesi görev yönergesinde ayrıca belirtilir.

EK C — Seviye Eşleme Tablosu ve Birim Uygulama Örnekleri

C.1 Seviye eşleme tablosu

Birimlerimizin bir kısmı, daha önce UCL kaynaklı üç kategorili sistemi kullanmıştır. Geçiş sürecinde ve diğer kurumlarla iletişimde kullanılmak üzere eşleme aşağıda verilmiştir.

Bu rehberdeki seviye	UCL 3-kategori karşılığı	AI Assessment Scale (Perkins vd.) karşılığı
Seviye 0 — Kullanım Kapalı	Kategori 1 — Kullanım yasak	No AI
Seviye 1 — Minimal Kullanım	Kategori 2 — Yardımcı araç (alt uç)	AI-Assisted Editing (yalnızca yüzeysel dil düzeltmesi)
Seviye 2 — Orta Düzey Kullanım	Kategori 2 — Yardımcı araç	AI-Assisted Idea Generation and Structuring
Seviye 3 — Gelişmiş Kullanım	Kategori 2/3 sınırı	AI Task Completion, Human Evaluation
Seviye 4 — Entegre Kullanım	Kategori 3 — Entegre kullanım	Full AI (alt uç; insan gözetiminde)
Seviye 5 — Tam Entegre Kullanım	Kategori 3 — Entegre kullanım (üst uç)	Full AI

Not: Eşleme, AI Assessment Scale'in 2023 tarihli sürümüne göre yapılmıştır. AIAS'ta dil düzeltme (editing) düzeyi fikir üretme düzeyinin üstünde yer alırken bu rehberde yüzeysel dil düzeltmesi en düşük kullanım düzeyi kabul edildiğinden sıralama farklıdır. AIAS'ın 2024 tarihli güncellenmiş sürümünde en üst düzey "AI Exploration" olarak adlandırılmıştır.

C.2 Birim uygulama örneği: Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Aşağıdaki tablo, bir birimin bu rehberi kendi müfredatına nasıl uyarlayabileceğini göstermek üzere örnek olarak verilmiştir. Diğer birimler, kendi ders yapılarına göre benzer tablolar hazırlar. Nihai seviye kararı bölüm akademik kurulunundur.

Yarıyıl	Ders	Seviye	Önerilen değerlendirme yöntemi
1-2	Programlama I ve II	Seviye 0	Canlı kodlama sınavı · Hata analizi · Sözlü açıklama
3	Veri Yapıları ve Algoritmalar	Seviye 0	Canlı kodlama · Kod yorumlama sınavı · Sınıf içi problem seti
3-4	Ayrık Matematik · Olasılık-İstatistik	Seviye 0	Kapalı kitap sınav · Adım adım çözüm gösterimi
3-4	Nesne Yönelimli Programlama	Sınav: Seviye 0 Lab: Seviye 2	Sınavlar gözetimli · Lab ödevlerinde hata ayıklama desteği · Sözlü savunma
4	Veritabanı Sistemleri	Seviye 2	Söz dizimi desteği serbest · Şema tasarımı özgün · Proje raporunda beyan
4-5	İşletim Sistemleri	Sınav: Seviye 0 Lab: Seviye 2	Komut ve sistem çağrısı açıklamaları serbest · Kod yorumlama sınavı
4-5	Yazılım Mühendisliği	Seviye 3	Gereksinim analizi özgün · Belgeleme desteği serbest · Süreç portföyü · Akran değerlendirme
6	Bilgisayar Ağları	Sınav: Seviye 0 Lab: Seviye 2	Protokol açıklamaları serbest · Paket analizi projesinde süreç belgeleme
6	Mühendislik Etiği	Yansıma: Seviye 0 Vaka: Seviye 2	Kişisel yansıma tümüyle özgün · Vaka kaynak araştırmasında destek serbest

Yarıyıl	Ders	Seviye	Önerilen değerlendirme yöntemi
6	Yapay Zekâ	Seviye 5	Araç kullanımı dersin parçası · API entegrasyonu · Eleştirel değerlendirme raporu · Sözlü savunma
7-8	Alan seçmeli dersler	Seviye 3-4	Öğretim elemanı önerir, bölüm akademik kurulu karar verir · Süreç portföyü ve sözlü savunma önerilir
7-8	Proje Tasarımı ve Uygulaması	Planlama: Seviye 3 Geliştirme: Seviye 4	Zorunlu sözlü savunma · Süreç günlüğü · Haftalık kontrol noktaları
7-8	Staj	Seviye 1	Rapor dil düzeltmesinde destek serbest · Deneyim bölümü tümüyle özgün
7-8	Mezuniyet Projesi	Seviye 4	Zorunlu sözlü savunma · Süreç portföyü · Beyan raporu · Danışman onayı

C.3 Farklı alanlardan örnek görev–seviye eşleştirmeleri

Aşağıdaki örnekler, birimlere kendi tablolarını hazırlarken başlangıç noktası olması amacıyla verilmiştir; bağlayıcı değildir. Nihai seviye kararı, öğretim elemanının önerisi üzerine bölüm akademik kurulunundur.

Alan	Görev	Önerilen seviye	Dikkat edilecek husus
Hukuk	Sınıf içi olay çözümü	Seviye 0	Hukuki muhakeme bizzat ölçülür.
Hukuk	Mevzuat ve içtihat araştırması ödevi	Seviye 2	Atıf yapılan her hüküm ve karar resmî kaynaktan doğrulanır.
Büro hizmetleri (ön lisans)	Resmî yazışma uygulama sınavı	Seviye 0	Yazışma kuralları bizzat uygulanır.
Büro hizmetleri (ön lisans)	İş yazışması taslağı ödevi	Seviye 2	Taslak üzerinde öğrencinin yaptığı düzeltmeler gösterilir.
Sanat ve tasarım	Temel tasarım ve eskiz çalışmaları	Seviye 0	El becerisi ve özgün görsel dil ölçülür.
Sanat ve tasarım	Kavram geliştirme ve görsel ilham panosu	Seviye 3	Üretilen görsellerin aracı ve telif durumu beyan edilir.
Hemşirelik ve sağlık programları	Klinik uygulama vaka raporu	Seviye 1	Hasta bilgisi hiçbir araca girilmez (bkz. 11.1).
İktisadi ve idari bilimler	Vaka analizi dönem ödevi	Seviye 2–3	Veri ve analizlerin doğrulanması ile özgün yorum değerlendirilir.

EK D — Kaynaklar ve İlgili Mevzuat

Ulusal mevzuat ve rehberler

- Türkiye Yapay Zekâ Eylem Planı (2026-2030). 18/8/2026 tarihli ve 33344 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2026/9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi. https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2026/08/20260818-8.pdf
- Yükseköğretim Kurulu. Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Faaliyetlerinde Üretken Yapay Zekâ Kullanımına Dair Etik Rehber. Mayıs 2024. https://eski.yok.gov.tr/Documents/2024/yapay-zeka-kullanimina-dair-etik-rehber.pdf
- TÜBİTAK. (Ekim 2025). Destek Süreçlerinde Üretken Yapay Zekânın (ÜYZ) Sorumlu ve Güvenilir Kullanımı Rehberi. https://tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/hakkimizda/uretken-yapay-zeka-rehberi
- TÜBİTAK, Yapay Zekâ Koordinasyon Grubu. (Mart 2026). Yapay Zekâ Politikası. https://tubitak.gov.tr/sites/default/files/2026-03/TUBITAK_Yapay_Zeka_Politikasi_v1.0_tr.pdf
- Kişisel Sağlık Verileri Hakkında Yönetmelik (RG: 21/6/2019, S. 30808). https://mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=32610&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeligi&mevzuatTertip=5
- Tıbbi Cihaz Yönetmeliği (RG: 2/6/2021, S. 31499 mükerrer). https://mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=38657&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeligi&mevzuatTertip=5
- Hasta Hakları Yönetmeliği (RG: 1/8/1998, S. 23420). https://mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=4847&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeligi&mevzuatTertip=5
- 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu. https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.3359.pdf
- 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu. https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6698.pdf
- Kişisel Verileri Koruma Kurumu. Üretken Yapay Zekâ ve Kişisel Verilerin Korunması Rehberi (15 Soruda). https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/8547/uretken-yapay-zeka-ve-kisisel-verilerin-korunmasi-rehberi-15-soruda
- 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu. https://mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.3.5846.pdf
- 2019/12 sayılı Bilgi ve İletişim Güvenliği Tedbirleri Konulu Cumhurbaşkanlığı Genelgesi (RG: 6/7/2019, S. 30823) ve Bilgi ve İletişim Güvenliği Rehberi. https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/07/20190706-10.pdf; https://cbddo.gov.tr/bgrehber
- 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu. https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2547.pdf
- Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi. https://www.yok.gov.tr/documents/documents/68fb63b8b2511.pdf
- Yozgat Bozok Üniversitesi Yapay Zekâ Koordinatörlüğü Yönergesi.

Uluslararası çerçeveler

- European Union. (2024). Regulation (EU) 2024/1689 — Artificial Intelligence Act. https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj/eng
- UNESCO. (2021). Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence [Yapay Zekâ Etiğine İlişkin Tavsiye Kararı]. Paris: UNESCO. https://www.unesco.org/en/legal-affairs/recommendation-ethics-artificial-intelligence
- UNESCO. (2023). Guidance for Generative AI in Education and Research [Eğitim ve Araştırmada Üretken Yapay Zekâ Rehberi]. Paris: UNESCO. https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000386693
- European Commission. (2026). Living Guidelines on the Responsible Use of Generative AI in Research. ERA Forum Stakeholders' document, third version, May 2026. DG Research and Innovation. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/news/all-research-and-innovation-news/updated-era-living-guidelines-responsible-use-generative-ai-research-2026-05-08_en

- OECD. (2019, güncellenmiş 2024). Recommendation of the Council on Artificial Intelligence. https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/oecd-legal-0449
- World Health Organization. (2021). Ethics and governance of artificial intelligence for health: WHO guidance. https://www.who.int/publications/i/item/9789240029200
- World Health Organization. (2024). Ethics and governance of artificial intelligence for health: Guidance on large multi-modal models. https://www.who.int/publications/i/item/9789240084759
- World Health Organization. (2026). Artificial intelligence-related health research: ethics review and oversight. https://www.who.int/publications/i/item/9789240124073

— Rehberin sonu —

Kullanım Rehberinin Yayımlandığı Senatonun		
Tarih ve Sayısı	Tarihi	Karar No
	04.11.2026	2026.035.198